

T.C.

**İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ROMANTİK KISKANÇLIĞIN, BAĞLANMA STİLLERİ,
BENLİK SAYGISI, KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE EVLİLİK
DOYUMU AÇISINDAN YORDANMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muharrem ÇAPKIN

95003003

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Ferzan CURUN

İSTANBUL, 2012

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**“ROMANTİK KISKANÇLIĞIN, BAĞLANMA
STİLLERİ, BENLİK SAYGISI, KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİ VE EVLİLİK DOYUMU
AÇISINDAN YORDANMASI”**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan: Muharrem ÇAPKIN

ONAY

Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

16.08.2012

Muharrem ÇAPKIN

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı 95003003 no'lu yüksek lisans öğrencisi Muharrem ÇAPKIN'ın “ Romantik Kıskançlığın, Bağlanma Stilleri, Benlik Saygısı, Kişilik Özellikleri ve Evlilik Doyumu Açısından Yordanması” başlıklı yüksek lisans tezi İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin 48. maddesi gereğince incelenmiş, 27 /06 /2012 tarihinde savunmaya layık görülmüş ve tezin kabulüne oybirliği ile karar verilmiştir.

Jüri Başkanı : Doç. Dr. M. Rita KRESPI BOOTHBY
Üye : Yrd. Doç. Dr. Göklem TEKDEMİR
YURTDAŞ
Üye : Yrd. Doç. Dr. Ferzan CURUN

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ Romantik Kıskançlığın, Bağlanma Stilleri, Benlik Saygısı, Kişilik Özellikleri ve Evlilik Doyumu Açısından Yordanması ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

16.08.2012

Muharrem ÇAPKIN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vii
TABLolar LİSTESİ	viii
EKLER LİSTESİ	x

1. BÖLÜM

GİRİŞ

I. Giriş.....	1
I.1. Romantik Kıskançlık ; Tanımı, Kavrama İlişkin Genel Bilgiler.....	2
I.1.1. Kıskançlığa İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar.....	5
I.2. Bağlanma Kuramı.....	10
I.3. Benlik Saygısı	13
I.4. Beş Faktör Kişilik Özellikleri.....	16
I.5. Evlilik Doyumu.....	19
I.6. Araştırmanın Amacı.....	22

2. BÖLÜM

YÖNTEM

II.1. Katılımcılar.....	25
II.2. Veri Toplama Araçları.....	28
II.2.1. Demografik Bilgi Formu.....	28

II.2.2. Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği	28
II.2.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri	28
II.2.4. Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri	29
II.2.5. Beş Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formu	29
II.2.6. Evlilik Yaşam Ölçeği	30
II.3. İşlem	30

3.BÖLÜM

BULGULAR

III.1. Korelasyon Analizleri	32
Tablo 3.1. Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilere İlişkin Korelasyon Analizi	32
III.2. Regresyon Analizleri	33
Tablo 3.2. Kıskançlık Toplam Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	33
Tablo 3.3. Kıskançlık Duygusal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	34
Tablo 3.4. Kıskançlık Davranışsal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	34
Tablo 3.5. Kıskançlık Bilişsel Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	35
Tablo 3.6. Kıskançlık Davranışsal Düzeyinin Demografik Değişkenlerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	36
Tablo 3.7. Kadın Katılımcıların Toplam Kıskançlık Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	36

Tablo 3.8. Kadın Katılımcıların Kıskançlık Duygusal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	37
Tablo 3.9. Kadın Katılımcıların Kıskançlık Davranışsal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	37
Tablo 3.10. Kadın Katılımcıların Kıskançlık Bilişsel Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	38
Tablo 3.11. Erkek Katılımcıların Toplam Kıskançlık Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	38
Tablo 3.12. Erkek Katılımcıların Kıskançlık Duygusal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	39
Tablo 3.13. Erkek Katılımcıların Kıskançlık Davranışsal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	39
Tablo 3.14. Erkek Katılımcıların Kıskançlık Bilişsel Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	40

4.BÖLÜM

SONUÇ

IV. Tartışma.....	41
IV.1. Sonuç, Araştırmada Sınırlılıklar ve Öneriler.....	46
IV. Özet.....	49
KAYNAKÇA	51
EKLER	61
ÖZGEÇMİŞ	69

ÖZET

ROMANTİK KISKANÇLIĞIN, BAĞLANMA STİLLERİ, BENLİK SAYGISI, KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE EVLİLİK DOYUMU AÇISINDAN YORDANMASI

Muharrem ÇAPKIN

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ferzan CURUN

Ağustos, 2012 - 69 sayfa

Bu çalışmanın amacı evli kişilerin kıskançlık düzeyleri ile benlik saygısı, kişilik özellikleri, bağlanma stilleri ve evlilik doyumları arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaçları incelemek için 99 katılımcı, Demografik Bilgi Formu, Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Anketi, Beş Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formu ve Evlilik Yaşam Ölçeği doldürmüşlardır.

Söz konusu ilişkiyi incelemek için öncelikle tüm değişkenler arasındaki korelasyonlara bakılmıştır. Yapılan Pearson korelasyon analizleri sonucunda, bağlanma stillerinde kaygı alt boyutu ile kıskançlık bilişsel alt boyutu arasında olumlu ve anlamlı ilişkiler bulunurken, diğer değişkenler arasında anlamlı ilişkiler bulunamamıştır.

İkinci olarak kıskançlığı yordanması açısından tüm katılımcılar için kişilik özelliklerinden deneyime açıklık alt boyutu ile kıskançlık duygusal alt boyutu arasındaki pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre

deneyime açıklık alt boyutu puanı arttıkça kıskançlık duygusal alt boyutu puanı da artmaktadır.

Cinsiyete göre bakıldığında ise ; erkek katılımcıların kıskançlık bilişsel boyutu ile bağlanmanın kaygı boyutu ve kişilik özelliklerinde sorumluluk arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Kadın katılımcılarda ise, kişilik özelliklerinden dışa dönüklük alt boyutu bilişsel kıskançlığı yordamıştır.

Kıskançlığın duygusal boyutuna göre bakıldığında ise; kadın katılımcıların duygusal kıskançlık düzeyi ile kişilik özelliklerinden deneyime açıklık ve dışa dönüklük alt boyutları ile istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Kıskançlıkla diğer değişkenler ve altboyutlar arasında hiçbir anlamlı yordayıcı bulunmamıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, konu ile ilgili kuramsal yaklaşımlar, yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalar temelinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Romantik Kıskançlık, Benlik Saygısı, Bağlanma Stilleri, Kişilik Özellikleri, Evlilik Doyumu.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN ROMANTIC JEALOUSY AND, ATTACHMENT STYLES, SELF-ESTEEM, PERSONALITY CHARACTERISTICS, MARRIAGE SATISFACTION

Muharrem ÇAPKIN

Master Thesis, Psychology Department

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Ferzan CURUN

August, 2012 – 69 pages

The aim of the study is to examine the relationship among jealousy, self-esteem, personality characteristics, attachment styles and marital satisfaction. For searching these concepts, 99 participants completed the Demographic Information Form, Multidimensional Jealousy Scale, Rosenberg Self Esteem Scale, Experiences in Close Relationships Questionnaire, Five Factor Personality Inventory Short Form, and Marriage Life Scale.

Firstly Pearson correlational analyses were performed in order to investigate the relationships between variables. The only significant result was the positive relation between anxiety sub-domain and jealousy cognitive sub-domain of the attachment styles.

Secondly, for all participants, openness to new experiences sub-domain of personality characteristics and jealousy emotional sub-domain were positively significant for all participants. Thus, jealousy emotional sub-domain score increases as openness to new experiences sub-domain increases.

Regarding the differences between two sexes, jealousy cognitive domain and anxiety domain of attachment and consciousness sub-domain of personality characteristics were statistically significant for male participants. For female participants, only extroversion among personality characteristics predicted jealousy.

Regarding the emotional aspect of jealousy, emotional jealousy levels of female participants and two sub-domains of personality characteristics, openness to new experiences and extroversion, were significantly related. No significant predictor was found between jealousy and other variables and sub-domains.

The results of the study were discussed on the basis of theoretical approaches on the subject and studies conducted in Turkey and abroad.

Key Words: Romantic Jealousy, Attachment Styles, Self-Esteem, Personality Characteristics, Marriage Satisfaction.

ÖNSÖZ

Öncelikle tezimin her aşamasındaki katkısı, olumlu ve yapıcı geri bildirimleri, sabrı, anlayışı ve hiç eksilmeyen manevi desteği için, karşılaştığım her zorlukta bana gülünecek bir taraf gösterdiği ve beraber gülebildiğimiz için, titizliği ile hatalarıma azaltan, tez danışmanım, değerli hocam, Yrd. Doç. Dr. Ferzan CURUN' a sonsuz teşekkürlerimi ve minnettarlığımı sunarım. O'nu tanıdığım ve öğrencisi olmanın ayrıcalığını yaşadığım için kendimi çok şanslı hissediyorum.

Tezimi okuyarak değerli fikirlerini paylaşan, bana son derece değerli öneri ve uyarılarda bulunan Doç. Dr. Margorit Rita KRESPI BOOTHBY ve Yrd. Doç. Dr. Göklem TEKDEMİR YURTDAS' a çok teşekkür ederim. Üyesi oldukları jüride tezimi savunmam büyük bir onur kaynağı benim için.

Yüksek lisans eğitimim sırasındaki emekleri için hocalarıma, en sıkıldığımız anlarda varlıkları ile 'an'a keyif katan arkadaşlarıma teşekkür ederim. Dostum oldukları için kendimi hep şanslı hissedeceğim Tayfun ve Mesur'a özellikle teşekkür ederim.

Ölçekleri uygulamamda yardımcı olan, bu süreç içinde her zaman desteklerini hissettiğim dostlarıma ve araştırmaya katılan tüm katılımcılara teşekkür ederim. Yoğun işlerine ve kendi tez çalışmasına rağmen ihtiyacım olan her an zamanını ayıran Hivren ÖZKOL' a katkısı ve motivasyonu için çok teşekkür ederim. Elinden gelen her türlü desteği esirgemeyen ve o anlarda çalışmamı keyifli kılan sevgili Elif ÇAYNAK' a çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimi, diğer meslek eğitimleri ve yaşamımın her aşamasında, sonsuz desteği, sabrı, anlayışı, güveni, yardımı ve en zor zamanlarda bile hiç eksilmeyen evlilik doyumu için, yaşamın bana en güzel armağanı, sevgili eşim Nilay ÖNER ÇAPKIN'a sonsuz teşekkür ederim.

Ve son olarak sevgili oğlum *Ilgar*'a, ' Baba, senin ödevin ne zaman bitecek ?' diye çalışmamın en yorucu anlarında yanağıma kondurduğu sıcacık öpücüklerinin enerjisi ve ondan çaldığım zamanlarda bana gösterdiği derin anlayış ve sabır için yürek dolusu teşekkür ederim.

AĞUSTOS - 2012

Muharrem ÇAPKIN

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	26
Tablo 2.2. Evlilikle İlgili Demografik Özellikler	27
Tablo 3.1. Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilere İlişkin Korelasyon Analizi	32
Tablo 3.2. Kıskançlık Toplam Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	33
Tablo 3.3. Kıskançlık Duygusal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	34
Tablo 3.4. Kıskançlık Davranışsal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	34
Tablo 3.5. Kıskançlık Bilişsel Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	35
Tablo 3.6. Kıskançlık Davranışsal Düzeyinin Demografik Değişkenlerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	36
Tablo 3.7. Kadın Katılımcıların Toplam Kıskançlık Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	36
Tablo 3.8. Kadın Katılımcıların Kıskançlık Duygusal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	37

Tablo 3.9. Kadın Katılımcıların Kıskançlık Davranışsal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	37
Tablo 3.10. Kadın Katılımcıların Kıskançlık Bilişsel Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	38
Tablo 3.11. Erkek Katılımcıların Toplam Kıskançlık Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	38
Tablo 3.12. Erkek Katılımcıların Kıskançlık Duygusal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	39
Tablo 3.13. Erkek Katılımcıların Kıskançlık Davranışsal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	39
Tablo 3.14. Erkek Katılımcıların Kıskançlık Bilişsel Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi	40

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
Ek-1. Kişisel Bilgi Formu	61
Ek-2. Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği	62
Ek-3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Anketi	64
Ek-4. Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri.....	66
Ek-5. Beş Faktör Kişilik Envanteri	67
Ek-6. Evlilik Yaşam Ölçeği	68

BÖLÜM I

GİRİŞ

İkili ilişkilerde yaşanan önemli sorunlardan biri kıskançlıktır. Kıskançlık, değerli bir ilişkiye veya onun yitirilmesine ya da bozulmasına yol açabilecek bir tehlikenin algılanması durumunda verilen karmaşık bir tepki olarak tanımlanmaktadır (Pines, 2003). Kıskançlığın, yakın ilişkilerin dinamikleri üzerindeki etkisi, bir çok araştırmacı tarafından gösterilmiştir.

Bu alanda yurt dışında yapılan bir çok çalışmanın yanı sıra (Örnek; White, 1981; DeSteno, Valdesolo ve Bartlett, 2006), ülkemizde de kavramın, örneğin Karakurt (2001) bağlanma stilleri ile, Demirtaş ve Dönmez (2006)' de benlik saygısı ile ilişkilerini ortaya koymuştur.

Bu çalışmanın amacı, bu konuda yapılmış önceki çalışmaların bulgularının ışığında, evli bireylerde kıskançlığı yordayan değişkenleri ve bu konudaki cinsiyet farklılığı olup olmadığını ele almaktır. Spesifik olarak bu çalışmada evlilikteki kıskançlığı yordamak amacıyla bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu gibi değişkenler ele alınmaktadır.

Çalışmanın değişkenlerinden biri olan bağlanma stilleri ve kıskançlık arasında Karakurt (2001) bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bağlanma stillerinin yanı sıra, çalışmanın diğer bir değişkeni de benlik saygısıdır. Pek çok araştırmacı, romantik kıskançlık ile benlik saygısı arasındaki ilişkiden bahsetmektedir (Örn.; Demirtaş ve Dönmez, 2006). Bu çalışmanın diğer bir değişkeni olan kişilik özellikleri ise, beş faktör kişilik özellikleri kuramları temelinde incelenmiştir. Beş faktör; dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal denge ve yeniliklere açıklık şeklinde kavramlaşmaktadır. Evlilik doyumunun da kıskançlığın açıklanmasında önemli bir değişken olduğu

düşünülmüştür. Örneğin, eşini yeterince tatmin edemediğini düşünen, terk edilme korkusu yaşayan kişilerin, gerçek olsun ya da olmasın eşlerini daha çok kıskandıkları bulunmuştur (Solmuş, 2008).

Özet olarak, bu çalışmanın amacı bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu ile kıskançlık arasındaki ilişkileri incelemektir.

Bu amaçlar doğrultusunda, ileri bölümlerde sözü edilen değişkenlere dair kuramsal yaklaşımlar ve araştırmalar bu bölümde aktarılmaktadır. Öncelikle, romantik kıskançlık kavramına ilişkin kuramsal yaklaşımlar sırasıyla ele alınmakta; ikinci olarak, bağlanma stillerine ilişkin çeşitli kuramsal çerçeveler özetlenmektedir. Üçüncü olarak, benlik saygısına ilişkin kuramsal çerçeveler ve kavrama ilişkin araştırmalara yer verilmektedir. Dördüncü olarak kişilik özellikleri, spesifik olarak beş faktör kişilik özellikleri aktarılmakta; beşinci olarak, evlilik doyumu kavramı hakkında ortaya konulan görüşler ve araştırma sonuçlarına yer verilmektedir. Son olarak da araştırmanın amacı belirtilmektedir.

I.1. Romantik Kıskançlık; Tanımı, Kavrama İlişkin Genel Bilgiler

Kıskançlık, yakın ilişkilerde sıkça karşılaşılan ilişkisel sorunlardan biridir. Romantik kıskançlık ve haset kavramı sıklıkla eş anlamlı olarak kullanılsalar da, aslında literatürde farklı anlamlar ifade etmektedirler. Haset, iki kişi arasındadır. Haseti olan kişi, başkasında olan şeyi ister ve o şeyin kimsede olmasını istemez. Klein (1999), haseti; arzulanan bir şeyin bize değil de başkasına haz verdiği düşüncesinin yol açtığı, öfke içeren bir duygu olarak tanımlamaktadır. Haset, öznenin sadece bir kişi ile olan ilişkisi ile ilgilidir.

Kıskançlıkta ise, öznenin en az iki kişiyle ilişki içinde olması gerekmektedir (Klein, 1999). Haset; diğer kişide arzulanan özelliklerin zarar görmesi ya da yok edilmesi isteği ile ilgili bir duyguyken, kıskançlık; aşk ve kaybetme korkusu ile ilgili üçüncü bir kişiyi temel alan bir duygudur (Kreeger, 1992). Anderson (1987), bu iki kavramı daha net olarak şöyle ayırmıştır; kıskançlık sahip olmakla, haset ise sahip olmamakla ilgilidir.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan romantik kıskançlık, çeşitli araştırmacılar tarafından tanımlanmıştır. Örneğin Pines (2003), kıskançlığı, değerli bir ilişkiye veya onun yitirilmesine ya da bozulmasına yol açabilecek bir tehlikenin algılanması durumunda verilen karmaşık bir tepki olarak tanımlamıştır. Başka bir tanımlamaya göre kıskançlık, değer verilen bir ilişkinin devamına karşı hissedilen tehdit algısına verilen tepkidir (Taylor, Peplau ve Sears, 2007). Solmuş (2008) ise kıskançlığı; bireyin eşinin başka bir kişiyi daha çekici olarak algılaması veya rakip birinin varlığına inanması şeklinde tanımlamıştır. Kıskançlık hissetmek için ilişkiye yönelik algılanan bir tehdidin olması gerekir. Bu, gerçek ya da hayali olabilir (Karakurt, 2001). Nesne İlişkileri okulunun kurucusu olarak kabul edilen Melanie Klein (1999)'a göre kıskançlık, sevilen kişi ile özne arasında üçüncü kişinin girmesi durumudur. White'e (1981) göre kıskançlık; bireyin partneriyle, rakip arasında ilişkinin varlığını etkileyecek bir tehditle karşılaşma durumunda yaşadığı duygu, düşünce ve davranışlardır. Üçüncü kişi gerçek ya da hayal edilen bir rakip olabilir ve tehdit, bireyin benlik saygısına ya da ilişkinin geleceğine yönelik tehdit olarak algılanmaktadır. Yine benzer bir tanıma göre kıskançlık, kişinin partneri ile ilişkisini altüst eden üçüncü kişi korkusuyla ilgili derin bir duygudur (Dönmez, 2009). Swami (1983)'e göre kıskançlık, farkındalıkla

başa çıkılabilen bir patlama olarak tanımlanmıştır. Farkındalık kazanılarak kıskançlığın temeline inildiğinde özgüven eksikliği, çocukluk yaşantılarındaki korkular, gerçekleşmemiş beklentilerle karşılaşılır. Bu görüşü destekleyici psikodinamik yaklaşım, daha sonra kuramlar bölümünde detaylı olarak aktarılmaktadır.

Literatüre bakıldığında bu tanımlara benzer pek çok tanımlama yapıldığı görülmektedir. Bütün bu tanımlarda ortak olan; kıskançlığın, önem verilen bir ilişkiye yönelik üçüncü kişinin tehdidine ilişkin algı temelinde ele alınmasıdır.

Romantik ilişkilerde yaşanan kıskançlık; duygular, düşünceler ve davranışların karışımından oluşan bir bileşimdir. Başka bir ifade ile, kıskançlığın içsel ve dışsal öğeleri vardır. İçsel öğeler; duygular, düşünceler ve fiziksel belirtilerdir. Bu duygular; acı, kızgınlık, kaygı, öfke, korku, keder, aşağılanma ve tükenmişlik duygusudur. Kıskançlığa ilişkin düşünceler ise; kendini suçlama, rakibi suçlama, kendini kıyaslama olarak görülmektedir. Kıskançlığa ilişkin fiziksel belirtiler; uyku düzensizliği, yüz kızarması, mide krampları, ellerin terlemesi ve titremesidir. Dışsal öğeler; şiddet davranışı, bağırma, ağlama, konuyu önemsemezden gelme olarak belirtilebilir. Dışsal öğelerin kontrolü, içsel öğelere göre daha kolaydır (Karakurt, 2001; Pines, 2003; Taylor ve ark. 2007).

Kıskançlığın yaşanması ve ifade edilmesi pek çok etkene göre değişmektedir. Bunlar; kültür, kişilik ve ilişkisel özelliklerdir. Kıskançlığın anlamı da kişilere göre değişmektedir. Kimi terk edilme korkusu yaşarken, kimi başkaları önünde değer kaybetmek olarak yaşayabilir; bazıları rekabet

olarak, bazıları da ihanete uğramak olarak anlamlandırabilmektedir (Pines, 2003; Alpay, 2009).

Buraya kadar aktarılan çalışmalarında görüldüğü gibi, bu araştırmanın konusunu oluşturan romantik kıskançlık kavramına ilişkin görüşlerde farklılıklar bulunabilmektedir. Kıskançlığın sebeplerini, etkilerini ve sonuçlarını her kuram kendi bakış açısına göre açıklamaktadır. Bundan sonraki bölümde kıskançlık kavramına ilişkin bu kuramlar özetlenmektedir.

I.1.1. Kıskançlığa İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar

Kıskançlığa ilişkin farklı kuramsal yaklaşımlar vardır. Burada evrimsel yaklaşım, sistemik yaklaşım, bilişsel davranışçı yaklaşım, sosyopsikolojik yaklaşım ve psikodinamik yaklaşım aktarılmaktadır.

Evrin kuramı, kıskançlığın çok eskiden beri var olduğunu belirtir ve insanın yaşamsal uyumuna hizmet eden bir duygu olarak, terk edilme ve aldatılmaya karşı bir savunma tepkisi olarak işlev gördüğünü belirtir (Buss ve Haselton, 2005).

Evrin kuramcıları, kıskançlığı olumsuz bir durum olarak gören diğer yaklaşımlardan farklı olarak kıskançlığın olumsuz yönünden ziyade, kavramın ilişkilerdeki işlevselliğine dikkat çekmişlerdir (Demirtaş - Madran, 2008). Darwin'e göre kıskançlığın türlerin devamı açısından bir işlevi vardır. Kıskançlıkla ilgili yaşanan duygu ve davranışlar çiftin birlikte kalmalarına, yavrularını büyüterek genlerini kopyalamalarına yaramaktadır. Darwin, kıskançlığın bu işlevi nedeniyle sadece insanlarda değil, hayvanlarda da görüldüğü için, kıskançlığın doğuştan ve evrensel olduğunu düşünmektedir (Darwin, 1965; akt., Pines, 2003).

Evrım kuramına göre kıskançlık, duygusal ve cinsel olarak ikiye ayrılır. Duygusal kıskançlık, partnerin bir başkası ile duygusal ilişki yaşadığını bilmesi veya şüphelenmesi sonucunda yaşanan kıskançlık; cinsel kıskançlık ise, partnerin başka biri ile cinsel ilişkiye girdiğini bilmesi veya şüphelenmesi sonucunda yaşanan kıskançlıktır (Harvey ve ark. 2004; akt., Demirtaş-Madran, 2008).

Evrımsel yaklaşım, kıskançlık konusunda cinsiyetler arası farklılıklar bulunduğunu öne sürmektedir. Bu bakış açısına göre erkekler için en önemli kaygı, çocukların babasının kendileri olup olmama şüphesidir. Başka birinin çocuğuna bakmak olasılığına karşı kıskançlık nedeniyle erkekler, çocuklarının kendilerinin olduğunu garantilemektedirler. Kadınlar için bir başkasının çocuğuna bakma şüphesi yaşanmazken, eşlerinin kaynaklarını paylaşmak ve çocuk yetiştirirken yitireceklerini düşündükleri yardım, kaygı nedeni olmaktadır (Taylor ve ark., 2007). Bu kuram ampirik olarak çeşitli araştırmacılar tarafından desteklenmiştir. Örneğin Buss ve Haselton (2005), yaptıkları çalışmada kadınların duygusal ihanetten, erkeklerin ise cinsel ihanetten dolayı rahatsızlık yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Kuram, bir çok araştırmacı tarafından eleştirilmiştir. Bu eleştirilerden ilki, insan ve hayvan davranışlarının birbiri ile ilişkilendirilmesidir. Kurama getirilen eleştirilerden ikincisi de; kıskançlığın doğal, bir bakıma da biyolojik olarak zorunlu olduğu şeklindeki görüştür. Bu eleştirilere rağmen kuram, kadın ve erkek arasındaki farklılıkları vurgulaması açısından önemli bir bakış açısı sunmaktadır (Pines, 2003).

Özet olarak kuram, kıskançlığın genlerin devamı için önemli bir öneme sahip olduğunu ve bu konudaki cinsiyetler arası farklılığı vurgulamaktadır.

Sistemik yaklaşıma göre de kıskançlık işlevseldir. Çiftlerden biri tarafından yaşanan kıskançlık, aslında çiftin ilişkisinin bir parçasıdır ve ilişkideki bir sorunu yansıtmaktadır. Bu yaklaşıma göre çiftlerin birbiriyle ilişki kalıpları, bireyin davranışından daha önemlidir. Bu nedenle odaklanması gereken bireyin davranışlarından ziyade, ilişkidir. Kıskançlık kavramına bakarken ilişkide hizmet ettiği anlamı bulmak önemlidir. Bu yaklaşıma göre, ilişkilerde yaşanan duygular ve kıskançlık, iletişim aracı olarak görülmektedir (Dokur ve Profeta, 2006).

Sistemik yaklaşım kıskançlık kavramını ele alırken, evrimsel yaklaşımdan farklı olarak çözüm önerileri de getirmektedir. Kıskançlık yaşayan kişinin değişim yaşaması için, evliliğin de değişmesi gerekmektedir. Bu noktada sistemik yaklaşıma göre, eşlerden birinde oluşan değişim, diğer eşte de değişime neden olarak tüm sistemde değişim anlamına gelmektedir (Pines, 2003; Dokur ve Profeta, 2006).

Sistemik yaklaşım, çocukluk ve geçmiş deneyimleri önemsememesi nedeniyle eleştirilmektedir. Bu yaklaşım, kıskançlığın nedeni olarak bilinçdışı ile ilgilenmemektedir. Bu yönü ile bilişsel davranışçı yaklaşıma benzemektedir.

Bilişsel davranışçı yaklaşıma göre, davranışlar öğrenmenin sonucu olarak görüldüğünden psikolojik sorunlar da yanlış öğrenmenin sonucudur. Davranışçılara göre kıskançlık doğal, içgüdüsel ve kaçınılmaz değil, yanlış öğrenme sonucunda oluşan tepkidir. Kıskançlık öğrenildiğine göre, yeni ve daha iyi tepkilerin de öğrenilebileceğini belirtilmektedir (Pines, 2003).

Bu yaklaşıma göre kıskançlık oluşturan olay başka bir zamanda ya da mekanda geçse bile, şu an içinde incelenerek değerlendirilmeli ve çözülmeye çalışılmalıdır.

Bilişsel davranışçı yaklaşımın kıskançlığı öğrenilmiş bir davranış olarak görerek, aksinin de öğrenilebileceğini belirtmesi, bir katkı olarak düşünülür. Duyarsızlaştırma, kıskançlığı tedavi etmede kullanılan yöntemlerden biridir. Ayrıca değişik terapi yöntemleri (taklit etme, rol değişimi vb.) ile kıskanç kişinin, davranışlarını kontrol etmeyi öğrenerek, kendisini artık kıskanç olmayan biri olarak algılayabileceği varsayılmaktadır. Bu da, duygu ve tutumların değişebileceğine olan umuttur. Ancak eleştiri olarak getirilen, çözümlerin yüzeysel ve geçici olduğudur.

En önemli eleştirilerden biri de, tıpkı sistemik yaklaşımda olduğu gibi travmatik deneyimlere ve çocukluk yaşantılarına bu yaklaşımda önem verilmemesidir.

Sosyopsikolojik yaklaşım kıskançlığı sadece bireyin yaşadığı bir durum olarak değil, aynı zamanda sosyal bir olgu olarak tanımlamaktadır. Bu kurama göre kıskançlık, toplumun oluşturduğu bir kavramdır. Farklı kültür ve zamanda kıskançlık yaratan bir durum, başka kültür ve zamanda kıskançlık yaratmayabilir. Sosyopsikolojik yaklaşıma göre kıskançlık, yaşadığımız kültürden kaynaklanan sosyal bir olgudur. Farklı kültürler, kıskançlık yaratan durumlara farklı tepkiler vermektedirler (Pines, 2003).

Kingsley Davis (1935 - 1936) kıskançlığı, birey, partner ve yeni kişiden oluşan bir üçgen değil, toplumu da kapsayan bir dörtgen olduğunu belirtmektedir. Davis'e göre toplumun varlığını görerek, kıskançlığın hangi sosyal işlevi yerine getirdiğini anlamamız gerekir.

Sosyopsikolojik yaklaşım kıskançlığın, sosyal olduğu kadar psikolojik yönü olduğunu göstermektedir. Yaklaşıma yöneltile en büyük eleştiri, kıskançlığa bireyin süreci açısından yeterli önemi vermemesidir.

Sistemik yaklaşım ve davranışçı yaklaşım, kıskançlıkla baş edebilmek için önerilerde bulunurken, sosyopsikolojik yaklaşım sadece tespit yaparak herhangi bir öneri getirmemektedir (Pines, 2003).

Psikodinamik yaklaşım kıskançlığı, geçmişte yaşanan olaylar ve bilinçdışı ile açıklamaktadır. Psikodinamik görüşe göre kıskançlık, çocukların iki-üç yaşlarına denk gelen ödipal dönemden kaynaklanmaktadır. Freud, çocukların ilk cinsel hazlarını ödipal dönemde yaşadıklarını belirtmiştir. Bu dönemde cinsel istek, karşı cinsten en yakın kişiye yönelmektedir. Bu kız çocuk için baba, erkek çocuk için anne demektir. Karşı cinsteki bu nesneyi arzulayan çocuk için güçlü bir rakip olarak anne ya da baba vardır. Rakip, her açıdan güçlü olduğu için çocuk yarışı kaybeder. Kız çocuk babasını annesine, erkek çocuk annesini babasına 'kaptırır'. Çocuk yetişkin olduğunda, yaşadığı romantik ilişkisine üçüncü bir kişiyi tehdit olarak algıladığında bu yara, eski acı, tekrar açılarak kıskançlık hissetmesine neden olur (Freud, 1922, 1955; akt., Pines, 2003).

Klein (1999)'e göre kıskançlık babaya karşı duyulan rekabet ve kuşkudan temel alır. Kıskançlığın temelinde, sevginin kaybı veya kaybedilme olasılığı, sevilen kişiye ve rakibe karşı hissedilen düşmanlık ve kendine saygıyı azaltan narsistik darbe yatmaktadır.

Freud'a göre kıskançlık, normal ve sanrılı kıskançlık olarak yaşanır. Eğer bireyin yaşadığı kıskançlığın gerçek bir tehditle ilişkisi varsa, bu normal kıskançlıktır. Gerçek veya olası tehdit olmadan hissedilen kıskançlık ise sanrılı kıskançlıktır. Kıskançlık durumunda gösterilen tepki, gerçek bir durumdan kaynaklanıyorsa ve onunla orantılıysa normaldir (Freud, 1922; akt., Hocaoğlu, 2001).

Psikodinamik yaklaşımın en önemli katkılarından biri, yetişkin kıskançlığın çocukluktaki deneyimlerden kaynaklandığını ileri süren görüşüdür. Kuramın, sanrılı kıskançlıkla normal kıskançlığı ayırması ve dinamiklerini açıklaması önemlidir. Kurama yöneltile eleştiri olarak, çocukluk dönemi üzerinde fazla durması ve şu anki dinamiklerine yeterince önem vermediği görüşüdür.

Buraya kadar aktarılan kuramlarda görüldüğü gibi, her kuram kıskançlık kavramına farklı bir yaklaşımla bakmaktadır. Özet olarak; evrimsel yaklaşım kıskançlığı, kadın ve erkekte farklılık gösteren evrimsel sürecin doğal ve işlevsel sonucu olarak görürken, sistemik yaklaşım kıskançlığa, ilişkinin dinamiklerinden kaynaklanan bir sonuç olarak bakmaktadır. Bilişsel Davranışçı yaklaşım kıskançlığı, öğrenilmiş ve uygun olmayan bir tepki olarak görüp bunun değiştirilebileceğini öne sürmektedir. Sosyopsikolojik yaklaşım, kültürün kıskançlığın yaşanması üzerinde belirleyici rol oynadığını belirterek her toplumda kıskançlığın farklı yaşanacağını vurgulamaktadır. Psikodinamik yaklaşım ise, kıskançlığın nedeni olarak çocukluk yıllarının çözülmemiş travmalarını aktarmaktadır.

Bundan sonraki bölümde romantik kıskançlıkla ilgili yordayıcılardan biri olarak düşünülen bağlanma kuramı ve kurama ilişkin yaklaşımlar aktarılmaktadır.

I.2. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kavramı bebek ile annesi ya da birincil bakıcısı (bakım veren kişi) arasında kurulan, duygusal açıdan bebeğin kendisini güvende hissetmesini sağlayan kuvvetli duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır. Bağlanma kuramına

göre insanlar kendileri için önemli olan başka kişiler ile güçlü duygusal bağlar kurma eğilimi gösterirler. Bu, türün devamını sağlamaya hizmet eden evrensel bir gereksinimdir (Bowlby, 1969).

Bebek doğduğunda annenin yakınında bulunmaya eğilim göstererek, korunmaya en fazla gereksinim duyduğu dönemde, annenin bakım ve korumasından yararlanır. Böylelikle hayatta kalma şansını arttırmaktadır. Bağlanma sistemi, bebeğe, güven içinde olduğu duygusunu vermeyi amaçlarken, bebekte bu güven duygusunun gelişip gelişmeyeceğini, bağlanma figürünün verdiği tepkiler belirlemektedir (Sroufe, 2000). Bowlby (1969), bireyin yaşamının ilk yıllarında bakım veren ile olan yaşantılarının, kişilik ve kişilerarası ilişkilere yaklaşım stili üzerinde yaşam boyu sürebilecek kalıcı bir etkisi olduğunu belirtmektedir. Bu, içsel çalışan modeller yoluyla olmaktadır. *İçsel çalışan modeller*, bireyin yaşamında ilk çocukluk döneminde gelişmeye başlar ve gittikçe daha da yapılandırılmış ve sürekli hale gelir. İçsel çalışan modelleri bireyin ilişkiler ile ilgili duygu ve davranışlarını yönlendiren bir tür bilişsel - duygusal çerçeve işlevi görmektedir.

İçsel çalışan modelin üç temel ögesi vardır:

1- Benlik Modeli; kendisinin ne ölçüde sevmeye ve önem verilmeye layık olduğuna ilişkin inançlar.

2- Başkaları Modeli; ihtiyaç hissettiğinde partnerin ne ölçüde ulaşılabilir ve yardıma hazır olduğuna ilişkin inançlar.

3- İlişkileri ile ilgili ne tür bilgilere dikkat edeceğini ve bu bilgileri nasıl işleyeceğini belirleyen kural ve stratejiler (Collins ve Read, 1990).

Bağlanma kuramına göre, söz konusu içsel çalışan modellerin gelecekteki ilişkilerdeki beklenti ve açıklamalar konusunda belirleyici

olduğunu öne sürmekte, yani bebeklikte oluşan bağlanma yaşantılarının gelecekteki romantik ilişkiler konusunda belirleyici olduğunu ortaya koymuşlardır (Hazan ve Shaver, 1987). Söz konusu içsel çalışan modeller temelinde romantik ilişkiler, çeşitli araştırmacılar tarafından kaygı ve kaçınma boyutları olarak isimlendirilmiş ve farklı bağlanma stilleri, bu boyutların kombinasyonları ile kavramsallaştırılmıştır (Rholes ve Simpson, 2004). Kaygı boyutu, kişinin başkaları tarafından kabulüne ya da reddine ilişkin bir boyuttur. Diğer yandan kaçınma, kişinin diğeri ile yakınlık kurma ya da kaçınma eğilimine ilişkindir. Güvenli bağlanma, düşük kaygı ve düşük kaçınma boyutlarının kombinasyonudur. Farklı kaynaklarda kaygılı, kararsız ya da saplantılı bağlanma stili, yüksek kaygı ve düşük kaçınma boyutlarının kombinasyonu olarak ele alınmaktadır. Kaygılı bağlanmanın tersine kaçınan bağlanma, yüksek kaçınma ve düşük kaygı boyutlarından oluşur. Son olarak, her iki boyutun yüksek olduğu boyut korkulu bağlanma olarak isimlendirilmektedir (Collins ve Allard, 2001; akt., Curun, 2012). Hazan ve Shaver (1987)' e göre, güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, başkaları ile kolayca yakın ilişki kurabilmekte ve terkedilme ya da çok yakınlaşma konusunda herhangi bir kaygı yaşamamaktadırlar. Kaygılı - kararsız bağlanma stiline sahip bireyler, romantik ilişkilerde istenilen ölçüde yakınlık kurmaktan kaçınarak partnerlerinin kendilerini gerçekten sevmediklerini ve birlikteliği sürdürmek istemediklerini düşünmektedirler. Kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler, başkalarının kendileri ile çok yakın ilişki kurmalarından rahatsız olup, partnerlerinin kendilerine olmak istediklerinden daha yakın olmaya çalıştıklarını düşünmektedirler.

Bağlanma kuramının romantik ilişkiler ile ilişkilerini inceleyen geniş bir literatür mevcuttur ve bu çalışmanın da konusu olan bağlanma ve kıskançlık ilişkisini inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Örn; Karakurt, 2001). Bu çalışmada da yukarıda aktarılan kaygı ve kaçınma boyutlarının, kıskançlık ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

I.3. Benlik Saygısı

Benlik saygısı literatürde en fazla incelenen değişkenlerden biridir. Kavrama ilişkin farklı tanımlar mevcuttur. Bu konuda bazı tanımlar benlik saygısını kişinin duyguları temelinde ele alırken, bazı tanımlar kişinin kendi becerileri ve yetenekleri konusundaki düşüncelerini vurgulamaktadırlar (Brown, 1998). Örneğin bir tanıma göre benlik saygısı, kendimizi değerli hissetme ve algılama sonucu oluşan memnuniyet derecemizdir (Cevher ve Buluş, 2007). Başka bir tanım ise, benlik saygısını, benliğin duygusal yanı olarak vurgulamaktadır (Güler - Şahin, 2006). Benlik saygısı bireyin kendi hakkında nasıl düşündüğü ve hissettiğidir (Aslan, 2006). Benlik saygısı bireyin kendini değerlendirirken, benlik kavramını ne kadar onayladığını, yani beğeni durumudur. Benlik saygısı, kişinin algıladığı benlik imgesi ile ideal benlik algısı arasındaki farkın değerlendirmesidir. Bireyin ortaya çıkan bu farkı nasıl değerlendirdiği ve duygusal olarak bundan nasıl etkilendiği önemlidir. Benlik saygısı bireyin kendisini değerli, olumlu, beğenilmeye ve sevilmeye layık bulması ve kendini olduğu gibi kabul etmesini, kendine güvenmeyi sağlayan ruh sağlığı üzerinde olumlu etkiye sahip bir kavramdır (Güler - Şahin, 2006). Bireyin ulaşmaya çalıştığı benlik algısı ile kendini şu an nasıl gördüğünü ifade

eden benlik algısı arasında fark olması normaldir ve bu durum doğal kabul edilmelidir (Cevher ve Buluş, 2007).

Benlik saygısı konusunda yapılan çalışmalarda, genellikle benlik saygısı yüksek ve düşük bireyler çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılmıştır. Bu konudaki çalışmalar yüksek benlik saygısının olumlu, düşük benlik saygısının olumsuz sonuçlarla ilişkili olduğunu göstermektedir.

Benlik saygısı yüksek bireylerin, kendilerini olumlu algılayan, kendilerini saygı ve kabul görmeye değer bulan, yaratıcı, deneyimlerini paylaşmaya istekli ve yeni durumlarla karşılaşabilme cesaretine sahip bireyler olduğu görülmektedir. Benlik saygısı yüksek birey, kendini değerli hisseder ve yaşama dair sorunlarla başa çıkabileceğine inanır. Kendisine ve yeteneklerine olumlu ve gerçekçi bir yaklaşımla bakmaktadır. Benlik saygısı yüksek bireylerin, durum kötü gittiğinde de, kendi hatalarını kabullenip kendini değerli hissetmeye devam ederek ve stres yaratan durumlarla daha kolay başa çıktıkları bilinmektedir (Aslan, 2006; Cevher ve Buluş, 2007).

Benlik saygısı düşük bireyler, kendileri hakkında gerçekçi olmayan beklenti içindedirler ve yeteneklerinden şüphe duyarlar. Kendilerini acımasızca eleştirirler ve kendi değerleri ile diğer insanların görüşlerinden oldukça fazla etkilenirler (Aslan, 2006). Rosenberg (1965), bireyin benlik saygısının düşük olmasının iç dünyasında bir boşluk duygusu yarattığını ve sosyal yaşamında uyum bozukluklarına neden olarak, bireyin psikolojik sağlığını bozduğunu belirtmektedir (akt., Karahan, Sardoğan, Ersanlı, Kaya ve Kumcağız, 2004). Düşük benlik saygılı bireyler, ilgisizdirler ve görevlerini yerine getirmede zorluk yaşamaktadırlar. Benlik saygıları düşük bireylerin, sosyal etkilere daha

dayanıksız olma eğiliminde oldukları belirtilmektedir (Cevher ve Buluş, 2007).

Benlik saygısının yüksek veya düşük olmasının hangi faktörlerden etkilendiğini anlamaya çalışan yaklaşımlar, çoğunlukla sosyal ve kişiler arası öğrenme üzerinde durmaktadırlar. Gelişimin ilk yıllarında kabul edilme gereksinimi, diğer insanlar tarafından nasıl değerlendirildiği, nasıl geri bildirim verildiği, bireylerin kendilerine değer vermeyele ilgili gelişimlerini etkilemektedir (Bednar, Wells ve Peterson, 1992; akt., Cevher ve Buluş, 2007).

Yüksek benlik saygısının avantajlarını ve düşük benlik saygısının dezavantajlarını ortaya koyan bir çok çalışmadan farklı olarak Baumeister, Champbell, Krueger ve Vohls (2003) tarafından yapılan bir çalışmada düşük ve yüksek benlik saygısı bir çok değişken temelinde karşılaştırılmış, ancak yüksek ve düşük benlik saygılı bireyler arasındaki dramatik farklılıklar bulunmamıştır. Benlik saygısı başarı, madde kullanımı, erken yaşta yaşanan cinsellik konusunda belirleyici bulunmamış; yüksek benlik saygısının yalnızca inisiyatif hissetme, iyi ve mutlu hissetme konusunda belirleyici olduğu bulunmuştur (Baumeister, Champbell, Krueger ve Vohls, 2003; akt., Curun, 2012).

Bu çalışmanın da konusunu oluşturan benlik saygısı ve kıskançlık arasındaki ilişkileri gösteren çalışmalar vardır. Örneğin, benlik saygısı düşük insanların kıskançlığa verdikleri tepki düzeyi artmaktadır. Benlik saygısı düşük insanların kıskançlık karşısında yaralanma olasılıkları daha yüksek şekilde yorumlanmaktadır (Demirtaş ve Dönmez, 2006). Benlik saygısı düşük bireyler, eşlerini yeterince tatmin etmediklerini düşündüklerinden , terk edilme korkusu

yaşayarak eşlerini daha çok kıskandıkları belirlenmiştir (Solmuş, 2008). Benlik saygısı düşük bireyler, benlik saygısı yüksek olanlara göre daha fazla kuşkuculuk eğilimine sahiptirler (Flouri, 2006; akt., Alpay, 2009). Bunun kıskançlığı tetikleyen bir faktör olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada da düşük benlik saygısının yüksek kıskançlıkla ilişki göstereceği beklenmektedir.

I.4. Beş Faktör Kişilik Özellikleri

Çalışmanın diğer bağımsız değişkenlerinden biri de, kişilik özellikleridir. Kişilik özellikleri kıskançlığı etkilemektedir. Kişilik ile ilgili pek çok kuram olmasına karşın, beş faktör kişilik kuramı bu farklı kuramları bir çatı altında bütünleştirmektedir. Çalışmalar kişilik ile ilgili başlıkların beş faktörde derlenebileceğini göstermiştir (Karakurt, 2001; Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009).

McCrae ve John (1992) beş faktör kişilik modelinin, kişilik gibi oldukça geniş bir yelpazede yer alan bir kavramın bütünleştirilmesi, kişilik özellikleriyle davranışlar arasındaki ilişkilerin sistematik bir biçimde incelenebilmesine olanak sağlaması ve kişiliği beş faktöre dayandırarak genel bir tanımlama olanağı sunması açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Beş faktör kişilik modelinde yer alan boyutlar, olumsuz (düşük) ve olumlu (yüksek) olmak üzere iki noktadan oluşmaktadır. Örnekte, dışadönüklük faktörü olumlu yani ölçekten yüksek puan almayı ifade ederken; nevroz olumsuzluğu yani ölçekten düşük puan almayı belirtmektedir (Solmuş, 2004).

Beş faktör; dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal denge ve yeniliklere açıklık şeklinde kavramlaşmaktadır. Bu bölümde, kişiliğin beş boyutu tek tek açıklanacaktır.

Dışadönüklük, sosyallik, atılganlık ve kendini ifade edebilmenin bir bileşeni olarak kavramlaştırılabilir. Dışadönüklük faktörü bireyin hayat dolu, neşeli, heyecanlı, konuşkan, girişken, liderlik ve sosyal olma gibi özellikleri belirtmektedir. Dışadönüklük faktörü temel belirleyicileri olarak, baskınlık ve aktifliği belirtmektedir (Somer ve ark., 2002; Solmuş, 2004).

Sorumluluk, disiplinli olmayı, dikkatliliği, kararlılığı, sorunlarla başa çıkabilmek için hazırlıklı olmayı, değerlerine belirgin bağlılığı, başlanan bir işi bitirebilme becerisini ve planlılığı tanımlamaktadır (Solmuş, 2008). Sorumluluk düzeyi yüksek olan evli bireylerin eşlerine, sorumluluk düzeyi düşük olanlara göre daha fazla sadakat gösterdiklerini bulmuştur (Clonninger, 2000; akt., Solmuş, 2004).

Uyumluluk boyutu, bakım verme, esneklik, alçak gönüllülük, destekleyicilik ve duygusal yakınlığı ifade etmektedir. Uyumluluk faktörü yüksek olan kişiler, başkalarını seven, nazik, saygılı, merhametli, verici olan, sosyal ilgisi olan insanlardır. Uyumluluğun diğer boyutu ise düşmanlık, kişilerarası ilişkilerde sorun yaşamak, kıskançlık ve kindarlıkla ilgilidir (McCrae ve John, 1992).

Duygusal dengeli bireyler, kendilerine güvenleri yüksek, genellikle sakin, uysal, yoğun duygusal iniş çıkışlar göstermeyen ve olumlu duygulanım yaşamaya eğilimli bireylerdir (McCrae ve John, 1992). Duygusal denge faktörü, nevrotizm olarak da kavramlaşmakta ve endişeli, güvensiz, sinirli, kaygılı gibi özelliklerle tanımlanmaktadır (Somer ve ark., 2002). Duygusal

dengeleri düşük olan yani nevrotik bireyler, uzun süreli olumsuz duygulanımlar yaşamaya eğilimlidirler. Bu bireyler uzun süreli stres yaşamakta ve duygularını stabil tutamamaktadırlar (Bruck ve Allen, 2003). İlişki kurmakta ve kurdukları ilişkilere bağlanmakta zorluk yaşamaktadırlar. Bu bireyler, gerçekçi olmayan düşünme biçimleri, kendilerine saygılarının düşük olması, dürtü denetimlerinin yeterince gelişmemiş olması ve etkin olmayan başa çıkma yöntemleri nedeniyle sürekli olarak engellenmeler, suçluluk duyguları ve depresyon yaşamaktadırlar (Solmuş, 2004). Anksiyete, depresyon, kızgınlık, sıkıntı gibi olumsuz duyguların nevrotizmin temelini oluşturduğu pek çok araştırmacının üzerinde görüş birliğine vardığı bir konudur (McCrae ve Costa, 1987).

Gelişime açıklık faktörü, üzerinde en az görüş birliğine varılan faktördür. Araştırmacılardan bazıları bu faktörü zeka olarak adlandırırken, bazıları kültür, bazıları da deneyime açıklık olarak isimlendirmişlerdir. Bu faktörden yüksek puan alan kişilerin özellikleri; analitik, karmaşık, meraklı, bağımsız, yaratıcı, geleneksel olmayan, orijinal, hayal gücü kuvvetli, cesur, değişikliği seven gibi özelliklerdir. Deneyime açık bireyler, geleneksel cinsiyet rollerini reddederler, kurallara karşı esnekler, sınanmaya mizahi bir anlayışla yaklaşırlar ve yeni deneyimlere karşı merakları vardır (Somer ve ark., 2002).

Kıskançlık ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi gösteren bizim kültürümüzde yapılmış bazı çalışmalar mevcuttur. Örneğin Karakurt (2001), kişilik özellikleri, duygusal bağımlılık, karşılıklı bağımlılık ve güvenlik duygusunun kıskançlığı etkilediğini bulmuştur. Daha önce başka çalışmada ele alınmayan ilişki türü ile kıskançlık arasındaki ilişkiyi araştıran Demirtaş ve Dönmez (2006)'in araştırmasına göre evli olmayanlar, kendilerini evli olanlara göre daha kıskanç bulmaktadır.

I.5. Evlilik Doyumu

Bu bölümde diğeri bir değişken olan evlilik doyumu ile ilgili tanım ve kuramsal açıklamalar aktararak kıskançlıkla ilişkisine değinilmektedir.

Evlilik, bir aile kurmak, gelecek nesilleri yetiştirmek ve bireyin gereksinimlerini en doğal biçimde karşılayabileceği bir ilişki biçimidir. Bireyin evliliğinde doyum yaşaması, yaşamda mutlu olabilmesi ve beklentilerini gerçekleştirebilme açısından önemlidir. Genel olarak evliliğin doyumlu olması bireyi olumlu etkilerken, doyumsuz evliliğin etkisi birey üzerinde olumsuz duygular yaratmaktadır (Cihan - Güngör, 2007; Çınar, 2008). Evliliğinde mutsuzluk yaşayan bireylerin, bu evliliği sürdürmelerinin benlik saygısı, genel mutluluk, sağlık ve yaşam doyumu ile olumsuz yönde ilişkili olduğu bulunmuştur (Hawkins, 2005; akt., Curun , 2006).

Evlilik doyumu literatürde evlilik kalitesi, evlilik uyumu, evlilik doyumu gibi kavramlarla eş anlamlı kullanılmaktadır (Karney ve Bradbury, 1995). Evlilik doyumu, kişilerin evlilikte yaşadıkları kişisel doyum düzeyini ifade ederken evlilik uyumu, evlilik ilişkisinin niteliğini belirtmektedir (Cihan - Güngör, 2007). Evlilik doyumu, bireylerin istedikleri şeylerin tatmin edilebilme derecesi olarak kavramlaştırılabilir. Başka bir tanıma göre evlilik doyumu; bireyin evlilik ilişkisinde gereksinimlerini karşılama derecesine dair algısıdır (Tezer, 1996). Evlilik doyumu konusunda, Rosen-Grandon, Myers ve Hattie (2004; akt., Curun, 2006) aşk, sadakat ve paylaşılan değerlerin, kavramı açıklama konusunda temel faktörler olduğunu ifade etmişlerdir. Evlilik doyumu ile ilgili araştırmalar, evlilik sorunları ve boşanmayı engelleyici etkili müdahaleler yapabileme gereksiniminden ortaya çıkmıştır. Bu araştırmalar genel olarak; kişiler arası süreçler (biliş, duygu, fizyoloji, sosyal destek, şiddet)

ve evlilikte bağlamsal süreçler olarak belirtilebilir (Bradbury, Fincham, Beach, 2000).

Larson ve Holman (1994), evlilik öncesi faktörlerin evlilik doyumunu etkileme durumuna baktıkları çalışmalarında, ebeveynlerin evlilik kalitesinin yüksek olması ile çocukların evlilik kalitesinin yüksekliği arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Gelecekteki evlilik rolleri ile; eğitim, gelir ve meslek değişkenlerinin ilişkili olduğu belirtilmiştir. Politik ve ekonomik koşulların evlilik üzerinde etkileri olduğu ve çiftlerin benzer olmalarının evlilik kaliteleri ile olumlu yönde ilişkili olduğunu belirtmişlerdir (Larson ve Holman; akt., Curun, 2006).

Evli çiftin beraberliğinde hissettikleri sıkıntı, keyif hissinden daha fazla olduğu noktada çiftin problemleri başlamış demektir (Dokur & Profeta, 2006). Evlilik doyumu, bir evliliğin biteceğinin veya devam edeceğinin göstergesi olabilir. Evlilik doyumu evliliğin sürmesine etki ederken, evlilikte doyumsuzluk eşlerin psikolojik ve fiziksel olarak kendilerini ve birbirlerini yıpratmalarına sebep olabilmektedir (Cihan - Güngör, 2007; Çınar, 2008).

Evlilik doyumunu etkileyen değişkenler arasında kültürel faktörler, kişilik özellikleri, cinsiyet, evlilik süresi, evlenme şekli, yaşanan problemlerin çözüm şekli ve eğitim durumundan söz edilebilir (Hünler ve Gençöz, 2003; Üncü, 2007).

Bireylerin geçmiş yaşantıları evlilik doyumunu etkilemektedir (Güven, 2005). Bireyin geçmiş yaşantılarına dair önemli kuramlardan biri, bağlanma stilleri kuramıdır. Bağlanma stilleri, evlilik doyumunun yordayıcılarından biridir. Ertan (2002)' in evli çiftlerle yaptığı bir araştırmanın sonuçlarına göre, kadınların güvenli bağlanma stiline sahip olması evlilik doyumunu olumlu

yönde etkilemektedir. Aynı araştırmada, eşlerden birinin güvenli bağlanma stiline sahip olduğunda, evlilik doyumunun yüksek olacağı bulunmuştur (Ertan, 2002; akt., Güven, 2005). Stackert ve Bursik (2003) güvenli bağlanan kişilerin romantik ilişkilerindeki doyum artarken, güvensiz bağlananların doyum düzeylerinin azalmakta olduğunu bildirmişlerdir.

Botwin, Buss ve Shackelford (1997)'e göre, insanlar kendilerine benzer kişilerle evlenmeye eğilimlidir ve bazı kişilik özellikleri (örnekse; anlayışlılık, duygusal süreklilik ve açık görüşlülük) beklenti düzeyinin altında olduğunda evlilik ve cinsellik doyumsuzluğu yaşamaktadırlar.

Çınar (2008), yaptığı araştırmada; evlilik doyumunu ile bireylerin cinsiyet, evlilik süresi, yaş, eğitim durumu ve çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık olmadığını bulmuştur. Aynı araştırmada, cinsiyet rollerinin evlilik doyumunu yordadığı bulunmuştur. Evlilik doyumunu ile cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir farklılık söz konusudur. Cinsiyet rolü kadınsı ve androjen olan bireylerin evlilik doyumlarının, cinsiyet rolü belirsiz ve erkeksi olan bireylere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Her ikisi de çalışan eşlerin ev işlerinin paylaşımının, evlilik doyumunun üzerinde oldukça etkili olduğu belirtilmiştir. Evlilik süresine göre evlilik doyumunu incelendiğinde; evliliğin başlarında yüksek olan evlilik doyumunun zamanla düştüğü ve sonra tekrar yükselişe geçerek 'U' şekli çizdiği görülmektedir (Çınar, 2008).

Başka bir araştırmada ise, evlilik ile yaş arasında ilişki olduğu, buna göre evlilik yaşı büyüdükçe, evlilikte yaşanan doyum düzeyinde de artma olduğu bulunmuştur. Duygusal tutarsızlık evlilik doyumunu olumsuz etkilerken, yumuşak başlılık, gelişime açıklık ve özdenetimli olmak evlilik doyumunu olumlu olarak etkilemektedir. Benlik saygısının yüksek olması

evlilik doyumunu olumlu etkilerken, düşük benlik saygısı da olumsuz olarak etkilemektedir (Cihan - Güngör, 2007).

Düşmanlık puanı yüksek kişilerde, düşük evlilik doyumunu ve daha fazla evlilik çatışması yaşandığı belirtilmiştir (Newton, Kiecolt – Glaser, Glaser ve Malarkey, 1995).

zet olarak, yukarıda aktarılan çalışmalar temelinde bu çalışmada da evlilik doyumunun romantik kıskançlık konusunda yordayıcı değişkenlerden biri olduğu düşünülmektedir.

Bundan sonraki bölümde çalışmanın amacı aktarılacaktır.

I.6. Araştırmanın Amacı

Buraya kadar özetlenen araştırmalara bakıldığında kıskançlık kavramının pek çok değişkenden etkilendiği anlaşılmaktadır. Literatür temel alınarak, bu araştırmada, kıskançlıkla; bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri (beş faktör kişilik özellikleri) ve evlilik doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmada, araştırmanın değişkenleri açısından bağlanma stillerine göre kıskançlık incelenmektedir. nceki bölümlerde aktarılan çalışmalardan bazılarında (rnek; Karakurt, 2001), bağlanma stilleri ile kıskançlık arasında ilişki bulunmuştur. Bağlanma stillerinin alt boyutlarından olan kaygı, bireyin başkaları tarafından kabulüne ya da reddine ilişkindir (Rholes ve Simpson, 2004). Kaygılı - kararsız bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerinin partnerleri tarafından gerçekten sevilmedikleri düşünmektedirler (Hazan ve Shaver,1987). Bu da sürekli tetikte bekleyerek ilişkinin yitirmemesi için kıskançlık yaşanması anlamına gelmektedir.

Bu çalışmada da Karakurt (2001)'un çalışması ile tutarlı olarak özellikle kaygı boyutunun yüksek düzeyde kıskançlık ile ilişkili olacağı beklenmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi benlik saygısı düşük insanların kıskançlığa verdikleri tepki düzeyi arttığı ve eşlerini daha çok kıskandıkları belirlenmiştir (Demirtaş ve Dönmez, 2006; Solmuş, 2008). Benlik saygıları düşük, kendilerine yeterince güvenmeyen bireyler, ilişkilerine dışarıdan bir tehdit gelebileceğini ve bu durumda savunmasız kalacaklarını düşündüklerinden kıskançlık gösterebilirler (Karakurt, 2001).

Çalışmanın diğer değişkenlerinden biri de kişilik özellikleridir. Önceki bölümlerde belirtildiği gibi kişilik özellikleri ile kıskançlık arasında ilişki olduğuna değinilmiştir (Örneğin; Karakurt, 2001; Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009). Karakurt (2001) çalışmasında, kişilik özelliklerinin kıskançlığı etkilediğini bulmuştur. Beş faktör kapsamında ele alınan kişilik özellikleri; dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal denge ve yeniliklere açıklık şeklinde kavramlaşmaktadır. Bu beş faktörün alt boyutları ile birlikte kıskançlığın değişik boyutlarında (davranışsal, bilişsel ve duygusal) yordayacağı beklenmektedir.

Guerrero ve Eloy (1992), evlilik doyumu arttıkça kıskançlığın azalacağını belirtmektedir. Yani evlilikte mutluluk arttıkça bireylerin daha az kıskançlık yaşayacakları beklenmektedir. Bu çalışmada ele alınan değişkenlere farklı çalışmalarda da karşılaşılmamasına rağmen değişkenleri beraberce ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırmanın temel amacı, kadın ve erkek katılımcılarda kıskançlığın yordanmasında, bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik

doymu değişkenlerinin gücünü belirlemektir. Bunun yanı sıra kıskançlık konusunda kadın erkek farklılıklarını işaret eden kuramsal yaklaşımların ışığında, kıskançlığın bu değişkenler açısından yordanmasında cinsiyetlerin nasıl farklılaştığını incelemektir.

Özet olarak bu çalışmada kıskançlığın yordanmasında söz edilen bağımsız değişkenlerin belirleyici olacağı ve bu değişkenler açısından cinsiyetlerin farklılaşması beklenmektedir.

BÖLÜM II

YÖNTEM

II.1.Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları 50 kadın, 49 erkek; toplam 99 evli kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın katılımcıları gönüllülük esasına göre, ölçekleri yanıtlamışlardır. Katılımcıların tamamı evli olmakla birlikte ve çalışmaya çift olarak katılmaları zorunlu tutulmamıştır. Araştırmaya katılan bireylerin tamamı İstanbul'da yaşamaktadır. Katılımcılar demografik bilgi formunu doldurduktan sonra ölçekleri cevaplamışlardır.

Araştırmaya katılanların 50'si (% 50,5) kadın, 49'u (% 49,5) erkektir. Katılımcıların yaşları 25 ile 58 arasında değişmektedir ve yaş ortalaması 35,515 (s=7,223) yıldır. Katılımcıların eğitim düzeylerine göre; 2'si ilköğretim (% 2.0), 9' u lise mezunu (% 9.1), 71'i üniversite mezunu (% 71,7) ve 17'si de lisans üstü (% 17.2) eğitim aldıkları görülmektedir.

Çalışma durumuna göre katılımcılara bakıldığında; katılımcılardan 5 kişinin (% 5.1) çalışmadığını bildirdiği, 31'inin (% 31.3) özel sektörde çalıştığı, 60'inin (% 60.6) devlet memuru olduğu ve 3'ünün de (% 3.0) serbest çalıştığı anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan katılımcıların mesleklerine bakıldığında, 42'si (% 42,4) öğretmen, 6'sı (% 6,1) doktor, 14'ü (% 14,1) bankacı, 10'u (% 10,1) mühendis, 1'i (% 1,0) mimar, 1'i (% 1,0) polis, 3'ü (% 3,0) hemşire, 5'i (% 5,1) muhasebe, 1'i (% 1,0) optisyen, 7'si (% 7,1) sekreter, 1'i (% 1,0) iletişim, 1'i (%

1,0) halkla ilişkiler, 1'i (% 1,0) işçi, 4'ü (% 4,0) sağlık memuru, 2'si (% 2,0) kameraman olduğu görülmektedir.

Katılımcılara aylık geliri sorulduğunda, 5'i (%5.1) aylık gelirlerinin 1000 TL'nin altında olduğunu belirtmiş, 85'i (% 85.9) gelirlerinin 1000-4000 TL arasında olduğunu belirtmiş ve 9'u da (% 9.1) aylık gelirlerinin 4000 TL'nin üstünde olduğunu belirtmiştir.

Katılımcılar, çocukla ilgili sorulan sorulara, 43'ü (% 43.4) çocuk sahibi olduğunu, 56'sı (%56.6) çocuğu olmadığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların evlilik biçimine bakıldığında 11'i (% 11.1) görücü usulü ile, 87'si de (% 87.9) anlaşarak evlendikleri anlaşılmaktadır. Her iki evlenme biçiminin dışında diğer seçeneğini işaretleyen katılımcı sayısı, 1 (% 1.0) dir.

Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 2. 1'de gösterilmektedir.

Tablo 2. 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	50	50,5
	Erkek	49	49,5
Eğitim düzeyi	İlköğretim	2	2,0
	Lise	9	9,1
	Üniversite	71	71,7
	Lisansüstü	17	17,2
Meslek	Öğretmen	42	42,4
	Doktor	6	6,1
	Bankacı	14	14,1
	Mühendis	10	10,1
	Mimar	1	1,0
	Polis	1	1,0
	Hemşire	3	3,0
	Muhasebe	5	5,1
	Optisyen	1	1,0

	Sekreter	7	7,1
	İletişim	1	1,0
	Halkla İlişkiler	1	1,0
	İşçi	1	1,0
	Sağlık Memuru	4	4,0
	Kameraman	2	2,0
Gelir düzeyi	1000 ve altı	5	5,1
	1000 – 4000	85	85,9
	4000 ve üstü	9	9,1
Çocuk	Var	43	43,4
	Yok	56	56,6
Evlilik biçimi	Anlaşarak	87	87,9
	Görücü	11	11,1
	Diğer	1	1,0
Çalıştığı yer	Çalışmıyorum	5	5,1
	Özel Sektörde Çalışıyorum	31	31,3
	Devlet Memuruyum	60	60,6
	Serbest Çalışıyorum	3	3,0

Katılımcıların evlilikle ilgili bilgileri incelendiğinde, evlilik sürelerinin 0.1 yıl ile 35 yıl arasında ve ortalama olarak 8,607 (s=7,510) yıldır evli oldukları anlaşılmaktadır. Evlilik öncesi tanışıklık süresi ortalama olarak 3,510 (s=3,739) yıldır. Katılımcıların evlendikleri yaş, 18 ve 42 arasında değişmektedir, ortalama 26,783 (s=3.923) tür.

Tablo 2.2' de, tanışıklık süresi, evlilik süresi, evlilik sayısı ve evlenme yaşı ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Tablo 2. 2. Evlilikle İlgili Demografik Özellikler

	N	Ort.	S.s	Min.	Max.
Yaş	99	35,515	7,223	25	58
Evlilik süresi	99	8,607	7,510	0,1	35
Tanıışıklık süresi	99	3,510	3,739	0	25
Evlilik sayısı	99	1,030	0,172	1	2
Evlenme yaşı	99	26,783	3,923	18	42

II.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla, Demografik Bilgi Formu, Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Anketi, Beş Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formu, Evlilik Yaşam Ölçeği kullanılmıştır.

II.2.1. Demografik Bilgi Formu:

Demografik bilgi formunda, katılımcıların, cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, meslekleri, aylık gelirleri, çalışma durumları, evlilik yılları, çocuklarının olup olmadığı ve varsa sayıları, evlilik biçimleri, kaçınıc evlilikleri olduğu, kaç yıldır evli oldukları, evlenmeden önceki tanışma sürelerine ilişkin sorular yer almaktadır.

II.2.2. Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği:

Pfeiffer and Wong (1987) tarafından geliştirilmiş olan ölçeğin amacı kıskançlık durumunda ortaya çıkan, bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkileri ölçmeyi amaçlamaktadır.

Orjinal çalışmada alt ölçeklerin güvenilirliği .80 ile .90 arasındadır. Karakurt(2001)'un pilot çalışmasında ise bilişsel kıskançlık için .91, .86 davranışsal kıskançlık ve .86 duygusal kıskançlık için bulunmuştur. Orjinal çalışmada ise duygusal kıskançlık .81, .80 davranışsal kıskançlık ve .84 bilişsel kıskançlık için bulunmuştur (Büyükşahin, 2004).

II.2.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri:

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, yakın ilişkilerde yaşanan ve bağlanmada temel iki boyut olan kaygı ve kaçınmayı ölçmek amacıyla

Brennan, Clark ve Shaver (1997) tarafından geliştirilmiştir. Toplam 36 maddeden oluşan ölçekte, kaygı 18 madde ile, kaçınma 18 madde ile ölçülmektedir. Yedi basamaklı değerlendirme ile belirtilen maddenin katılımcıyı ne kadar tanımladığını belirtmesi istenmektedir (Örnek; 1 = Kesinlikle katılmıyorum, 7 = Kesinlikle katılıyorum).

Ölçek, Sümer ve Güngör (1999) tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarından kaygı alt boyutu için .86, kaçınma boyutu için .90 gibi yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu gösterilmiştir. Ayrıca Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı kaçınma alt boyutu için .58 ve kaygı alt boyutu için .69 olarak bulunmuştur (akt., Tufan - Çetin, 2010).

II.2.4. Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri :

Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen ölçek, Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçe'ye adapte edilmiştir. Benlik saygısını ölçen ilk on maddesi, “Hiç Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” seçenekleri üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçekten 0 ve 30 arasında değişen puan alınabilmektedir.

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmış, geçerlik oranı %71, Güvenirlik çalışması (test - tekrar test yöntemi ile) %75 olarak bulunmuştur (akt., Aslan, 2006).

II.2.5. Beş Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formu:

Somer ve Goldberg (1999) tarafından geliştirilen 5 faktör kişilik envanterinin kısa formu, bu çalışmada katılımcıların kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Bu faktörler; dışa dönüklük, uyumluluk,

sorumluluk, duygusal denge ve yeniliklere açıklıktır. Bu formda her faktörü 5 madde temsil etmektedir. Yapılan faktör analizi de 5 faktörle sonuçlanmıştır. Dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk, duygusal denge ve yeniliklere açıklık ölçeklerinin alfa değerleri sırasıyla; .78, .78, .80, .76 ve .82 bulunmuştur (İmamoğlu ve Beydoğan, 2011).

II.2.6. Evlilik Yaşam Ölçeği :

Tezer (1986;1996) tarafından geliştirilen ölçek, evlilik ilişkisinden eşlerin sağladıkları genel doyum düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır .Ölçek 10 sorudan oluşmaktadır. 5'li dereceleme tipi bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 50, en düşük puan ise 10'dur.

Geçerliliği belirlemek için, ölçek evli ve boşanmış bireylere uygulanmış ve grupların ölçekten aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark bulunmuştur ($t=6.23$, $p<0.01$). Bu bulgu da ölçeğin dış ölçüte göre geçerliğinin kanıtı olarak gösterilmiştir. Ölçeğin test - tekrar test yöntemi ile belirlenen güvenilirlik kat sayısı 0.85, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise erkek grubunda 0.88, kadın grubunda 0.91 olarak bulunmuştur. Bu bulgular ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Tezer, 1986; 1996).

II.3. İşlem

Veri toplama araçları bölümünde söz edilen ölçeklere bir adet yönerge eklenerek ölçek bataryası oluşturulmuştur. Ölçek bataryaları, her eş için ayrı bir zarfa konularak ve zarflar başka bir zarfın içine konularak ağızları kapalı bir biçimde eşlere verilmek üzere hazırlanılmıştır. Yönergede, eşlerin ölçekleri yalnız başlarına ve diğerinden bağımsız olarak doldurmaları gerektiği, verecekleri yanıtların yalnızca araştırma amaçlı kullanılacağı ve gizli tutulacağı

belirtilmiştir. Katılımcılara yönergede belirtilen açıklamalar tekrar aktararak, ölçekleri ayrı ayrı kapalı zarfa koyup yapıştırıp araştırmacıya geri vermeleri istenmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR

III.1. Korelasyon Analizleri

Tüm katılımcılar için yapılan analizler sonucunda yalnızca, kaygı alt boyutu ile kıskançlık bilişsel alt boyutu arasında ($r=0,243$; $p=0,015<0,05$) ve deneyime açıklık alt boyutu ile kıskançlık duygusal alt boyutu arasında ($r=0,248$; $p=0,013<0,05$) anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunmuş, diğer değişkenler arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır.

Tablo 3. 1. Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilere İlişkin Korelasyon Analizi

		Toplam Kıskançlık	Kıskançlık bilişsel	Kıskançlık davranışsal	Kıskançlık duygusal
Dışa dönüklük	R	0,031	-0,075	0,012	0,109
	P	0,763	0,460	0,903	0,284
	N	99	99	99	99
Sorumluluk	R	0,038	0,086	-0,003	0,010
	P	0,706	0,399	0,978	0,924
	N	99	99	99	99
Uyumluluk	R	0,026	0,091	-0,014	-0,007
	P	0,796	0,369	0,893	0,948
	N	99	99	99	99
Duygusal denge	R	0,012	0,107	-0,061	0,007
	P	0,903	0,294	0,547	0,945
	N	99	99	99	99
Deneyime açıklık	R	0,127	-0,129	0,098	0,248*
	P	0,209	0,204	0,334	0,013*
	N	99	99	99	99
Evlilik doyumunu	R	0,048	0,197	0,067	-0,141
	P	0,634	0,051	0,508	0,164
	N	99	99	99	99
Kaygı	R	0,107	0,243 *	0,080	-0,077
	P	0,293	0,015*	0,429	0,447
	N	99	99	99	99
Kaçınma	R	-0,086	-0,140	-0,099	0,055
	P	0,396	0,166	0,329	0,588
	N	99	99	99	99
Benlik saygısı	R	-0,081	-0,101	-0,054	-0,018
	P	0,424	0,318	0,594	0,862
	N	99	99	99	99

III. 2. Regresyon Analizleri

Kıskançlığın yordanması için bu bölümde öncelikle tüm katılımcılar (99 evli birey), daha sonra da kadınlar (50 kişi) ve erkekler (49 kişi) için ayrı ayrı regresyon analizleri yapılmıştır.

Aşağıda, bahsedilen analizlere ilişkin çizelgeler ve sonuçlar aktarılmaktadır.

Kıskançlık toplam düzeyinin, benlik saygısı, kaçınma, evlilik doyumu, dışa dönüklük, sorumluluk, uyumluluk, duygusal denge ve deneyime açıklık düzeyinden etkilenme durumunu test etmek için yapılan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F=0,506$; $p=0,866>0,05$).

Tablo 3. 2. Kıskançlık Toplam Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R^2
Toplam Kıskançlık	Sabit	71,922	1,906	0,060	0,506	0,866	-0,047
	Benlik saygısı	-0,629	-1,131	0,261			
	Kaçınma	-0,183	-0,672	0,504			
	Kaygı	0,177	0,754	0,453			
	Evlilik doyumu	0,063	0,207	0,837			
	Dışa dönüklük	0,137	0,195	0,846			
	Sorumluluk	0,122	0,160	0,874			
	Uyumluluk	-0,337	-0,451	0,653			
	Duygusal denge	0,129	0,202	0,841			
	Deneyime açıklık	0,982	1,387	0,169			

Katılımcıların Kıskançlık duygusal puanları söz konusu olduğunda yalnızca deneyime açıklık değişkeni duygusal kıskançlığı yordamıştır ve varyansın 5,2'sini açıklamıştır; bu da anlamlı bir değerdir (F=6,376; p=0,013<0,05).

Tablo 3. 3. Kıskançlık Duygusal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
Kıskançlık duygusal	Sabit	-1,434	-0,238	0,812	6,376	0,013	0,052
	Deneyime açıklık	0,751	2,525	0,013			

Kıskançlık davranışsal düzeyinin benlik saygısı, kaçınma, evlilik doyumu, deneyime açıklık, duygusal denge, uyumluluk, sorumluluk, dışa dönüklük düzeyinden etkilenme durumunu test etmek için yapılan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı değildir (F=0,469; p=0,875>0,05).

Tablo 3. 4. Kıskançlık Davranışsal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
Kıskançlık davranışsal	Sabit	29,615	1,716	0,090	0,469	0,875	-0,045
	Benlik saygısı	-0,183	-0,581	0,563			
	Kaçınma	-0,142	-0,989	0,325			
	Evlilik doyumu	0,130	0,756	0,452			
	Deneyime açıklık	0,517	1,290	0,200			
	Duygusal denge	-0,211	-0,584	0,561			
	Uyumluluk	-0,140	-0,330	0,742			
	Sorumluluk	-0,076	-0,176	0,860			
	Dışa dönüklük	0,054	0,137	0,891			

Kıskançlık bilişsel düzeyinin benlik saygısı, kaçınma, evlilik doyumu, deneyime açıklık, duygusal denge, uyumluluk, sorumluluk, dışa dönüklük düzeyinden etkilenme durumunu test etmek için yapılan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı değildir (F=1,172; p=0,325>0,05).

Tablo 3. 5. Kıskançlık Bilişsel Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
Kıskançlık bilişsel	Sabit	47,335	3,905	0,000	1,172	0,325	0,014
	Benlik saygısı	-0,222	-1,003	0,318			
	Kaçınma	-0,114	-1,129	0,262			
	Evlilik doyumu	0,137	1,138	0,258			
	Deneyime açıklık	-0,346	-1,229	0,222			
	Duygusal denge	0,252	0,994	0,323			
	Uyumluluk	0,041	0,136	0,892			
	Sorumluluk	0,216	0,713	0,478			
	Dışa dönüklük	-0,070	-0,252	0,802			

Yaş ve gelir düzeyi olmak üzere demografik değişkenlerden ikisi analize dâhil olmuştur. Bu değişkenlerin açıkladığı toplam varyans %12,5'tir ve bu anlamlı bir değerdir (F=8,017; p=0,001<0,01). Bağımlı değişkenin üzerinde yordayıcı olmayan diğer değişkenler regresyon analizinin dışında kalmıştır. Söz edilen iki değişkenin, bağımlı değişkenin varyansını açıklamadaki katkısı incelendiğinde, yaşın varyansın %7'sini (F=8,049; p=0,006<0,01) açıkladığı, gelir düzeyi analize dahil olduğunda açıklanan varyansın %12,5'e (F=8,017; p=0,001<0,01) görülmektedir.

Tablo 3. 6. Kıskançlık Davranışsal Düzeyinin Demografik Değişkenlerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
Kıskançlık davranışsal	Sabit	-9,848	-1,218	0,226	8,017	0,001	0,125
	Yaş	0,470	2,953	0,004			
	Gelir düzeyi	7,551	2,729	0,008			

Kadın katılımcıların toplam kıskançlık düzeyinin ölçeklerden etkilenme durumunu test etmek için yapılan regresyon modeli, istatistiksel olarak anlamlı değildir (F=0,644; p=0,752>0,05).

Tablo 3. 7. Kadın Katılımcıların Toplam Kıskançlık Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
Toplam Kıskançlık	Sabit	59,651	1,433	0,160	0,644	0,752	-0,070
	Benlik saygısı	-0,325	-0,445	0,659			
	Kaçınma	-0,277	-0,927	0,360			
	Kaygı	0,177	0,608	0,547			
	Evlilik doyumu	0,137	0,371	0,712			
	Dışa dönüklük	0,157	0,182	0,856			
	Sorumluluk	-0,373	-0,363	0,718			
	Uyumluluk	0,305	0,375	0,710			
	Duygusal denge	-0,701	-0,938	0,354			
	Deneyime açıklık	1,444	1,768	0,085			

Kadın katılımcıların duygusal kıskançlık düzeyi söz konusu olduğunda; sırasıyla ilişki, deneyime açıklık ve dışa dönüklük olmak üzere bağımsız değişkenlerden ikisi analize dâhil olmuştur. Bu değişkenlerin açıkladığı toplam varyans %19,4'tür ve bu anlamlı bir değerdir (F=6,883; p=0,002<0,01).

Bağımlı değişkenin üzerinde yordayıcı olmayan diğer değişkenler regresyon analizinin dışında kalmıştır. Söz edilen iki değişkenin bağımlı değişkenin varyansını açıklamadaki katkısı incelendiğinde, deneyime açıklığın varyansın %13'ünü ($F=8,315$; $p=0,006<0,05$) açıkladığı, dışa dönüklük analize dahil olduğunda açıklanan varyansın %19,4'e ($F=6,883$; $p=0,002<0,05$) görülmektedir.

Tablo 3. 8. Kadın Katılımcıların Kıskançlık Duygusal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Kıskançlık duygusal	Sabit	-19,954	-2,295	0,026	6,883	0,002	0,194
	Deneyime açıklık	0,899	2,578	0,013			
	Dışa dönüklük	0,770	2,189	0,034			

Kadın katılımcıların kıskançlık davranışsal düzeyinin ölçeklerden etkilenme durumunu test etmek için yapılan regresyon modeli, istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F=1,183$; $p=0,332>0,05$).

Tablo 3. 9. Kadın Katılımcıların Kıskançlık Davranışsal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
Kıskançlık davranışsal	Sabit	21,381	0,953	0,346	1,183	0,332	0,033
	Benlik saygısı	-0,105	-0,268	0,790			
	Kaçınma	-0,228	-1,415	0,165			
	Kaygı	-0,042	-0,270	0,788			
	Evlilik doyumu	0,115	0,576	0,568			
	Dışa dönüklük	-0,141	-0,302	0,764			
	Sorumluluk	0,087	0,158	0,876			
	Uyumluluk	0,600	1,367	0,179			
	Duygusal denge	-0,764	-1,896	0,065			
	Deneyime açıklık	0,807	1,833	0,074			

Kadın katılımcıların kıskançlık bilişsel puanları söz konusu olduğunda yalnızca dışa dönüklük değişkeni bilişsel kıskançlığı yordamıştır ve varyansın %7'sini açıklamıştır; bu da anlamlı bir değerdir ($F=4,691$; $p=0,035<0,05$).

Tablo 3. 10. Kadın Katılımcıların Kıskançlık Bilişsel Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
Kıskançlık bilişsel	Sabit	50,872	7,634	0,000	4,691	0,035	0,070
	Dışa dönüklük	-0,768	-2,166	0,035			

Erkek katılımcıların toplam kıskançlık düzeyinin ölçeklerden etkilenme durumunu test etmek için yapılan regresyon modeli, istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F=0,317$; $p=0,964>0,05$).

Tablo 3. 11. Erkek Katılımcıların Toplam Kıskançlık Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
Toplam Kıskançlık	Sabit	113,176	1,545	0,131	0,317	0,964	-0,147
	Benlik saygısı	-1,030	-1,036	0,306			
	Kaçınma	-0,416	-0,783	0,439			
	Kaygı	0,130	0,321	0,750			
	Evlilik doyumu	0,095	0,185	0,854			
	Dışa dönüklük	0,506	0,406	0,687			
	Sorumluluk	1,112	0,845	0,403			
	Uyumluluk	-1,071	-0,664	0,510			
	Duygusal denge	-0,145	-0,102	0,919			
	Deneyime açıklık	0,442	0,330	0,743			

Erkek katılımcıların kıskançlık duygusal düzeyinin ölçeklerden etkilenme durumunu test etmek için yapılan regresyon modeli, istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F=0,450$; $p=0,899>0,05$).

Tablo 3. 12. Erkek Katılımcıların Kıskançlık Duygusal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R^2
Kıskançlık duygusal	Sabit	50,341	1,400	0,169	0,450	0,899	-0,115
	Benlik saygısı	-0,408	-0,837	0,408			
	Kaçınma	-0,094	-0,359	0,721			
	Kaygı	-0,206	-1,036	0,307			
	Evlilik doyumu	-0,164	-0,654	0,517			
	Dışa dönüklük	-0,125	-0,205	0,839			
	Sorumluluk	0,149	0,231	0,818			
	Uyumluluk	-0,376	-0,475	0,637			
	Duygusal denge	0,087	0,125	0,901			
	Deneyime açıklık	0,605	0,922	0,362			

Erkek katılımcıların kıskançlık davranışsal düzeyinin ölçeklerden etkilenme durumunu test etmek için yapılan regresyon modeli, istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F=0,411$; $p=0,922>0,05$).

Tablo 3. 13. Erkek Katılımcıların Kıskançlık Davranışsal Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R^2
Kıskançlık davranışsal	Sabit	53,12 0	1,265	0,213	0,411	0,922	-0,124
	Benlik saygısı	-0,504	-0,885	0,382			
	Kaçınma	-0,223	-0,734	0,467			
	Kaygı	0,025	0,109	0,914			
	Evlilik doyumu	0,132	0,450	0,655			

	Dışa dönüklük	0,547	0,766	0,448			
	Sorumluluk	0,282	0,374	0,711			
	Uyumluluk	-0,942	-1,020	0,314			
	Duygusal denge	-0,103	-0,127	0,900			
	Deneyime açıklık	0,117	0,153	0,879			

Erkek katılımcıların kıskançlık bilişsel düzeyinin ölçeklerden etkilenme durumunu test etmek için yapılan regresyon modeli, istatistiksel olarak anlamlıdır (F=9,110; p=0,000<0,05). Kaygı 1 birim arttığında, kıskançlık bilişsel 0,355 birim artmaktadır.($\beta=0,355$; t=3,550; p=0,001<0,05). Sorumluluk 1 birim arttığında, kıskançlık bilişsel 0,721 birim artmaktadır ($\beta=0,721$; t=2,600; p=0,013<0,05). Kaygı ve sorumluluk değişkenleri, kıskançlık bilişsel düzeyini 0,253 oranında açıklamaktadır ($R^2=0,253$). Diğer ölçek puanlarının kıskançlık bilişsel düzeyine etkisi anlamsız olduğundan stepwise metodu yoluyla model dışı bırakılmıştır.

Tablo 3. 14. Erkek Katılımcıların Kıskançlık Bilişsel Düzeyinin Ölçeklerden Yordanma Düzeyinin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	Model (p)	R^2
Kıskançlık bilişsel	Sabit	-1,985	-0,203	0,840	9,110	0,000	0,253
	Kaygı	0,355	3,550	0,001			
	Sorumluluk	0,721	2,600	0,013			

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

Kıskançlık, sosyal yaşam içinde oldukça temel bir kavramdır. Özellikle duygusal ilişkilerde romantik kıskançlık kavramı ile daha da önem kazanmaktadır. Giriş bölümünde detaylı anlatıldığı gibi pek çok kuram, kavrama ilişkin açıklamalar getirmektedir. Fonksiyonel bir perspektiften bakıldığında, kıskançlığın pek çok değişkenle ilişkisi olması beklenir. Bu açıdan değerlendirildiğinde kıskançlığı, bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu bağlamında ele almak anlamlıdır.

Kıskançlık; duygusal, bilişsel ve davranışsal alt boyutları ile ele alındığında, araştırmanın değişkenlerinden kişilik özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Kıskançlık, duygusal boyutu ele alındığında, kişiliğin duygusal kıskançlığı yordadığı görülmektedir. Beş faktör kişilik özellikleri alt boyutlarından, sadece deneyime açıklık ile duygusal kıskançlık arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki söz konusudur. Deneyime açık olma hali birçok kural ve sınırlamaya dair esneklik kazandırır. Geleneksel ve alışılmış olanı redderek gelişim odaklı, deneyimin her türüsüne imkan veren bir durum söz konusudur. Deneyime açık bireyin sosyal hayatında daha aktif olacağı, bu sebeple özellikle de duygusal açıdan kıskançlığa sahip olması beklenen dahilindedir. İlişkinin pozitif olması, deneyimlerin artışı ile artış gösteren bir olgu olduğundan sonucun anlaşılır olduğunu söylemek mümkündür.

Kıskançlığın bilişsel boyutunu, bağlanma stillerinin alt boyutu olan kaygı boyutu yordamıştır. Kaygı ile bilişsel kıskançlık arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin kurulması da manidardır. Kıskançlığın bilişsel yönü

dikkate alındığında, temel inanç ve düşüncelerin kaygıya yönlendirmesi ve bu duygunun kalıcılığı gözler önüne serilmektedir. Birey sahip olduğu düşünce ve inanışlar doğrultusunda şekillendirdiği kognitif bütünlüğünde yaşadığı kıskançlık deneyimi ile kaygı duygusuna yer vermektedir. Kaygının başlı başına kıskançlığın bir bileşeni olduğu düşünüldüğünde ilişki oldukça anlamlıdır. Özellikle yakın ilişkilerde deneyimlenen kıskançlık olgusu, bireyin karşısındakini bir başkasıyla birlikteliğine dair daha fazla obsesif, kaygılı, üzgün, şüpheli ve endişeli duygularını içermektedir. Kaygı boyutunun kıskançlığın yordanması konusunda belirleyici olduğu bulgusu ülkemizde Karakurt (2001) tarafından, bağlanma ve kıskançlığın incelendiği çalışmayla tutarlı bulunmuştur.

Kıskançlığın bilişsel ve duygusal alt boyutu bağımsız değişkenler tarafından yordanırken, davranışsal kıskançlığın yordanmaması ilginçtir. Ölçekleri cevaplayan katılımcıların eğitim seviyesinin oldukça yüksek olması, kıskançlığı davranışsal olarak yaşamadıklarını ya da bunu belirtmekten çekindiklerini göstermektedir. Davranışsal kıskançlık; ağlama, şiddet gösterme, bağırma gibi davranışları kapsar ve bu da bilişsel kıskançlık ve duygusal kıskançlığa göre daha kolay kontrol edilmektedir (Karakurt, 2001; Pines, 2003; Taylor, Peplau ve Sears, 2007). Kadın ve erkek katılımcılar için her alt boyut için ayrı ayrı yapılan analizlerde de davranışsal kıskançlığın anlamlı oranda çıkmaması bu davranışların kontrol edildiğini gösteriyor olabilir.

Benlik saygısı, kaçınma, evlilik doyumu, deneyime açıklık, duygusal denge, uyumluluk, sorumluluk, dışa dönüklük değişkenlerinin kıskançlığın davranışsal ve bilişsel boyutlarını yordamadığı görülmektedir.

Cinsiyet göz önüne alındığında, erkek - kadın katılımcıların karşılaştırılması çeşitli farklılıklar gözler önüne sermiştir. Kadın katılımcıların kıskançlık bilişsel puanları söz konusu olduğunda, yalnızca dışadönüklük değişkeni bilişsel kıskançlığı yordamıştır. Kadın katılımcıların bilişsel kıskançlık düzeylerinin yüksek olması anlamlıdır. Collins ve Read (1990)' ın yapmış olduğu çalışmada, kadınların erkeklere göre kıskanç davranışlara sahip olmada düşük performans gösterirken, bilişsel düzeyde durumun erkeklerden yüksek olduğunu belirtilmiştir. Aynı bizim çalışmamızda da söz konusu olduğu şekilde kıskançlık duygularına ve düşüncelerine sahip kadınların, bu düşünce ve tutumları davranışlarına daha az yansıtırları ve dışa vurmaya seçmedikleri söylenebilir. Nitekim duygularını açıkça dışa vurabilen bir kadın kıskançlığını da belli edecektir. Bu durumdan kaçınmak için kıskançlığın belli edilmediği söylenebilir.

Kadın katılımcıların duygusal kıskançlık düzeyi söz konusu olduğunda; sırasıyla ilişki deneyime açıklık ve dışa dönüklük olmak üzere bağımsız değişkenlerden ikisi analize dâhil olmuştur. Duygusal kıskançlığın deneyime açıklık ile yordanması literatür ile uyum gösteren bir durumdur. White (1981)' de nispeten kişinin karakteristikleri ve kıskançlık ilişkisinin içeren çalışmasında, çalışmamızdan farklı olarak kişinin benlik saygısının ilişki tipi fark etmeksizin kıskanç olma ihtimalini daha yüksek hale getirdiğini vurgularken, kişinin dış dünyaya yönelik olup deneyime açık olduğu durumlarda duygusal kıskançlığın da yoğun görüldüğünü bildirmektedir. Deneyime açık bireyin sosyal hayatında daha aktif olacağı, bu sebeple özellikle de duygusal açıdan kıskançlığa sahip olması beklenen dahilindedir. Sonucun literatür ile uyumlu olduğu da söylenmelidir (Wade, 2008). İlişkinin pozitif

olması, deneyimlerin artışı ile artış gösteren bir olgu olduğundan sonucun anlaşılır olduğunu söylemek mümkündür. Fakat yine Wade (2008)'in çalışmasındaki sonuçlarla kıyaslandığında duygusal denge(sizlik) ile kıskançlık alt boyutları arasında herhangi bir ilişkinin saptanamamış olması dikkat çekicidir.

Erkek katılımcıların toplam kıskançlık, kıskançlığın duygusal ve davranışsal alt boyutunu, değişkenler yordamamıştır. Ancak bilişsel kıskançlık erkek katılımcılar için kaygı ve sorumluluk alt boyutları ile yordandığı görülmektedir. Karakurt (2001)' un çalışmasında davranışsal bileşen için anlamlı çıkan bu sonuç, bu çalışmada sadece erkek katılımcılar için bilişsel bileşen açısından anlamlı çıkmıştır. Erkeklerin de kadınlar gibi bilişsel düzeyde kaygı yaratan bir performans durumları söz konusuysen aynı zamanda sorumluluk ile ilişkilendiği de görülmektedir. Sorumluluk almaya yatkın, kontrol sahibi olmalarına rağmen düşünce ve inanç bazında süreklilik arz eden kaygıların bu şekilde bir durum yarattığı söylenebilir.

Erkek katılımcıların, değişkenlerden kişilik alt boyutu olarak sorumluluk ile kıskançlık bilişsel arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sorumluluk; dikkatliliği, kararlılığı, sorunlarla başa çıkabilmek için hazırlıklı olmayı, değerlerine belirgin bağlılığı ifade etmektedir (Solmuş, 2008). Bu sonuç Clonninger, (2000)'in araştırmasında bulduğu, sorumluluk ile sadakat arasındaki olumlu ilişkiye benzemektedir. Yani ilişkisine karşı sorumluluk düzeyi yüksek olanlar, ilişkiyi koruma anlamında çevreden gelebilecek olası tehlikeleri düşünerek, bilişsel anlamda kıskançlık yaşadıkları düşünülebilir. Bu sonuç aynı zamanda içinde yaşadığımız kültüre uygunluk göstermektedir.

Geleneksel anlamda erkekten beklenen koruyucu ve kollayıcı şekilde ilişkinin sorumluluğunu almasıdır. Bu çalışmada erkek katılımcıların sosyo - ekonomik durumunun yüksek olduğu düşünülürse geleneksel roldeki gibi davranmadığı, ancak bilişsel düzeyde ilişkinin sorumluluğunu aldığı söylenebilir.

Araştırmanın değişkenlerinden biri olan evlilik doyumuna bakıldığında, literatürde kıskançlık ile evlilik doyumunu kıyaslandığında davranışsal, kıskançlık, duygusal kıskançlık ve bilişsel kıskançlık ile ilişkili bulunan çalışma mevcuttur (Guerrero ve Eloy, 1992). Bu çalışmada istatistiksel açıdan anlamlı bulunmasa da, evlilik doyumunu ile bilişsel kıskançlık ilişkili bulunmuştur. Guerrero ve Eloy (1992), kıskançlığın ilişkide elde edilen doyum arttıkça azaldığını belirtmektedir. Evlilik doyumunun durumsal bir değişken, bağlanma ve kişilik özelliklerinin ise kalıcı değişken olduğu ve kalıcı özelliklerin daha belirleyici olduğu düşünülebilir.

Giriş bölümünde ayrıntılı açıklanan benlik saygısı ile kıskançlık arasındaki ilişkiye bakıldığında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmadığı görülmektedir. Literatürde bazı çalışmalarda kıskançlık ve benlik saygısı açısından pozitif ilişki olduğu bulunmuştur (Örn., White, 1981). Demirtaş ve Dönmez (2006), benlik saygısı düşük insanların kıskançlığa verdikleri tepki düzeylerinin arttığını belirtmişlerdir. Benlik saygısı bir çok açıdan olumlu psikolojik sonuçlarla ilişkili olduğu görülmektedir (Örn., Brown, 1998; Güler - Şahin, 2006). Ancak daha sonra Baumeister ve arkadaşları (2003) yaptıkları çalışmada benlik saygısını bir çok değişken temelinde incelemişler ve aslında benlik saygısının etkisinin o kadar dramatik olmayacağını ortaya koymuşlardır (Baumeister ve ark., 2003; akt., Curun, 2012). Bu çalışmada da değişkenin

kıskançlık konusunda anlamlı bir belirleyici olmaması, belki de yakın ilişki dinamiklerinin bireyin benlik saygısından ziyade sistemik yaklaşımın önerdiği gibi ilişkideki yaşantılardan ve kalıplardan daha fazla etkilenebileceği düşünülebilir. Bu konuda bir diğer açıklama ise benlik saygısından ziyade bağlanma yaşantılarının asıl belirleyici olduğu olabilir.

Çalışmadaki bağımsız değişkenler incelendiğinde, yaş ve gelir düzeylerinin davranışsal kıskançlık üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. Bazı araştırmalarda kıskançlıkla yaş arasında olumsuz ilişki olduğu belirtilirken (Bringle, Roach, Andler ve ark., 1979; Pines ve Friedman, 1998), Bringle ve Williams (1979) olumlu ilişki olduğunu belirtmektedir (akt., Demirtaş ve Dönmez, 2006). Yaşın davranışsal kıskançlığı etkiliyor olmasındaki ana neden, bireyin yaşıyla beraber değişiklik gösteren bir takım özellikleri olarak düşünülebilir. Bunlar; içgörü, duygularını kontrol ve duygu dışavurum düzeyleri olarak düşünülebilir.

IV.1. Sonuç, Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler

Sonuç olarak, bu çalışmada kıskançlığı yordadığı düşünülen bazı değişkenlerin (Bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu) kıskançlığı ne kadar yordadığına bakılmıştır.

Öncelikle, kıskançlık; duygusal, bilişsel ve davranışsal alt boyutları ile ölçülmeye çalışılmıştır. Bağlanma stilleri ise; kaygı ve kaçınma alt boyutu ile kavramlaştırılmış olarak çalışmaya dahil edilmiştir. Buna göre; kıskançlığın bilişsel alt boyutu ile bağlanma kaygı alt boyutu arasında ilişki bulunmuştur. Başka bir ifade ile Karakurt (2001)'un çalışmasında olduğu gibi bağlanma stillerinin (bir boyutu ile bile olsa) kıskançlığı yordadığı bulunmuştur.

Ayrıca araştırmanın kıskançlığı yordayacağı düşünülen diğer değişkeni kişilik özellikleri beş alt boyutta ele almıştır. Buna göre; kişilik özelliklerinden deneyime açıklık alt boyutu ile kıskançlık duygusal alt boyutu arasında ilişki bulunmuştur. Bu sonuç, kişilik özelliklerinin sadece bir boyutta da olsa kıskançlığı yordadığını göstermektedir.

Kadın ve erkeklerin kıskançlığı farklı şekilde yaşadıklarına ilişkin literatürü destekleyici sonuçlar da bulunmuştur. Kıskançlığın bilişsel boyutu, erkeklerde bağlanmanın kaygı boyutu ve kişilik özelliklerinden sorumluluk boyutu ile ilişkili iken, kadın katılımcılarda, kişilik özelliklerinden yalnızca dışadönüklük ile ilişkili bulunmuştur. Ayrıca kadınlarda duygusal kıskançlık düzeyi ile kişilik özelliklerinden deneyime açıklık ve dışa dönüklük alt boyutları ile istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

Değişkenlerle ayrı ayrı pek çok araştırma yapılmasına rağmen, bu çalışmada ele alınan değişkenleri kapsayan bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışma kıskançlık konusunda teorik bilgi vermektedir. İleride evlilik terapisi için de uygulamada bilgi verici olabilir. Çalışmanın örnekleminin eğitim düzeyi yüksektir. Daha düşük sosyo ekonomik düzeylerde kıskançlığın ifadesi ve davranış boyutunda değişiklik olabilir . Ayrıca biyolojik cinsiyet yerine cinsiyet rolleri temelinden bakıldığında sonuçların farklılık göstereceği ve daha derinlemesine bilgiler sunacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma, tez çalışması olması ve zamanın kısıtlılığı nedeniyle sadece nicel yöntemler kullanılarak yapılmıştır. İlişkisel dinamiklerin daha iyi anlaşılması için, ileride bu konuda yapılacak çalışmalarda, eşlerle yapılan

görüşmeler, nitel araştırmalar, konunun daha kapsamlı anlaşılmasına yardımcı olabilir.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, evli kişilerin kıskançlık düzeyleri ile benlik saygısı, kişilik özellikleri, bağlanma stilleri ve evlilik doyumları arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaçları incelemek için 99 katılımcı, Demografik Bilgi Formu, Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Anketi, Beş Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formu ve Evlilik Yaşam Ölçeği doldürmüşlardır.

Söz konusu ilişkiyi incelemek için öncelikle tüm değişkenler arasındaki korelasyonlara bakılmıştır. Yapılan Pearson korelasyon analizleri sonucunda yalnızca, bağlanma stillerinde kaygı alt boyutu ile kıskançlık bilişsel alt boyutu arasında olumlu ve anlamlı ilişkiler bulunurken, diğer değişkenler arasında anlamlı ilişkiler bulunamamıştır.

İkinci olarak kıskançlığı yordaması açısından tüm katılımcılar için kişilik özelliklerinden deneyime açıklık alt boyutu ile kıskançlık duygusal alt boyutu arasındaki pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre deneyime açıklık alt boyutu puanı arttıkça kıskançlık duygusal alt boyutu puanı da artmaktadır.

Cinsiyete göre bakıldığında ise; erkek katılımcıların kıskançlık bilişsel boyutu ile bağlanmanın kaygı boyutu ve kişilik özelliklerinde sorumluluk arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Kadın katılımcılarda ise, kişilik özelliklerinden yalnızca dışa dönüklük alt boyutu bilişsel kıskançlığı yordamıştır.

Kıskançlığın duygusal boyutuna göre bakıldığında ise; kadın katılımcıların duygusal kıskançlık düzeyi ile kişilik özelliklerinden deneyime

açıklık ve dışa dönüklük alt boyutları ile istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Kıskançlıkla diğer değişkenler ve alt boyutlar arasında hiçbir anlamlı yordayıcı bulunmamıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, konu ile ilgili kuramsal yaklaşımlar, yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalar temelinde tartışılmıştır.

KAYNAKÇA

Alpay, A. (2009). Yakın İlişkilerde Bağışlama: Bağışlamanın; Bağlanma, Benlik Saygısı, Empati ve Kıskançlık Değişkenleri Yönünden İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Anderson, R. (1987). Envy and Jelaousy. *Journal of College Student Psychotherapy Volume 1, Issue 4*.

http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J035v01n04_04#preview
(29.05.2012).

Aslan, H. (2006). Çalışanların İş Doyumu Düzeylerine Göre Depresyon Benlik Saygısı ve Denetim Odağı Algısı Değişkenlerinin İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Bacanlı, H., İlhan, T. ve Aslan, S. (2009). Beş Faktör Kişilik Kurama Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi(SDKT). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279

Bartholomew, K. & Horowitz, L.M (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four - Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol. 61, No. 2, 226 - 24

Beştav, F.G. (2007). Romantik İlişki Doyumu İle Cinsiyet, Bağlanma Stilleri, Rasyonel Olmayan İnançlar ve Aşka İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişkilerin

İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Botwin, M. D. Buss, D. M., & Shackelford, T. K. (1997). Personality and Mate Selection Preferences: Five Factors in Mate Selection and Marital Satisfaction. *Journal of Personality*, 65, 107-136

<http://www.toddshackelford.com/downloads/Botwin-JP-1997.pdf>

(03.06.2012).

Bowlby, J. (1969; 2012). *Bağlanma*. İstanbul: Pinhan Yayıncılık .

Bradbury, T.N., Fincham, F.D., & Beach, S.R.H. (2000). Research on the Nature and Determinants of Marital Satisfaction: A Decade in Review .

<http://abtcouples.org/Bradbury2000.pdf> (03.06.2012).

Brown, J. D. (1998). *The self*. McGraw-Hill series in social psychology.

New York, NY, US: McGraw - Hill.

Bruck, C.S & Allen, T.D. (2003). The Relationship Between Big Five Personality Traits, Negative Affectivity, Type

A Behavior, and Work – Family Conflict. *Journal of Vocational Behavior* 63 (2003) 457 – 472

[http://www.webpages.uidaho.edu/~bdyre/psyc512/sdarticlen%20\(Dianhan\).pdf](http://www.webpages.uidaho.edu/~bdyre/psyc512/sdarticlen%20(Dianhan).pdf)

(04.06.2012).

Buss, D.M & Haselton, M. (2005). The Evolution Of Jealousy. *Trends in Cognitive Sciences* www.sciencedirect.com (13.12.2010).

Büyükşahin, A. (2004). Türkiye’de Uyarlama Çalışmaları Yapılmış ya da Türk Kültüründe Geliştirilmiş İkili İlişkiler Kapsamındaki Ölçeklerin Kısa Tanıtımı. *Türk Psikoloji Dergisi* 2004, 19 (53), 129 – 143.

Büyükşahin, A. (2006). Yakın İlişkilerde Bağlanım: Yatırım Modelinin Bağlanma Stilleri ve Bazı İlişkisel Değişkenler Yönünden İncelenmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Büyükşahin, A. & Hovardaoğlu , S. (2007). Yatırım Modelinin Bazı İlişkisel Değişkenler Yönünden İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi* 2007, 22(59) : 69 - 86

Cevher, F.N. & Buluş, M. (2007). Benlik Kavramı ve Benlik Saygısı: Önemi ve Geliştirilmesi. *Akademik Dizayn Dergisi*, 2007; 2 : 52 - 64.

Cihan - Güngör, H. (2007). Evlilik Doyumunu Açıklamaya Yönelik Bir Model Geliştirme. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Collins, N. & Read, S. J.(1990). Adult Attachment, Working Models and Relationship Quality in Dating Couples. *Journal of Personality and Social Psychology* Vol. 58, No. 4, 644 - 663

Crocker,J., Brook,A.T., Niiya,Y., ve Villacorta, M. (2006). The Pursuit of Self - Esteem: Contingencies of Self - Worth and Self - Regulation. *Journal of*

Personality74:6

https://www.scu.edu/cas/psychology/faculty/upload/crocker_brook_niia_and_villacorta.pdf (18.06.2012).

Curun, F. (2006). Yüklemler, İletişim Çatışmaları, Cinsiyet ve Cinsiyet Rolü Yönelimi ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Curun, F. (2012). Kişilerarası Çekicilik ve Yakın İlişkiler. H. Coşkun (Ed). Sosyal Psikoloji. İstanbul; Lisans Yayıncılık.

Çınar, L. (2008). Evlilik Doyumu; Cinsiyet Roller ve Yardım Arama Tutumu. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Davis, K. (1935). Jealousy and Sexual Property.

<http://heinonline.org/HOL/LandingPage?collection=journals&handle=hein.journals/josf14&div=60&id=&page=> (29.05.2012).

Demirtaş, H, A. & Dönmez, A. (2006).Yakın İlişkilerde Kıskançlık; Bireysel, İlişkisel ve Durumsal Değişkenler. *Türk Psikiyatri Dergisi* 17(3): 181 – 191.

Demirtaş - Madran, H, A. (2008). Duygusal ve Cinsel Kıskançlık Açısından Temel Cinsiyet Farklılıkları: Evrimsel Yaklaşım ve Süregelen Tartışmalar. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(3): 300 – 309.

DeSteno, D., Valdesolo, P.& Bartlett, M.Y (2006). Jealousy and the Threatened Self: Getting to the Heartof the Green - Eyed Monster. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 91, No. 4, 626 – 641.

Dokur, M. & Profeta, Y. (2006). *Aile ve Çift Terapisi*. İstanbul; Morpa Kültür Yayınları.

Dönmez, A. (Ed.) (2009). *Yakın İlişkiler Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Fraley, R.C. & Shaver, P.R (2000). Adult Romantic Attachment: Theoretical Developments, Emerging Controversies and Unanswered Questions. *Review of General Psychology* 2000,Vol. 4,No. 2, 132 – 154.

Güler - Şahin, R. (2006). Bireylerin Proaaktif Kişilik Yapısı ile Benlik Saygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.

Guerreroa L. ve Eloy, S. (1992). Relational Satisfaction And Jealousy Across Marital Types. *Communication Reports*: 5 (1).

Hazan, C.& Shaver, P.R(1994). Attachment as an Organizational Framework For Research on Close Relationships. *Psychological Inquiry*, Vol. 5, No. 1. (1994), pp. 1 - 22.

Hocaoğlu, Ç. (2001) Paranoid Semptomlar ve Sendormlar. *Psikiyatri Dünyası* 2001; 5: 97 – 104.

Hünleri, O.S. & Geçöz, T. (2003). Boyun Eğici Davranışlar ve Evlilik Doyumu İlişkisi: Algılanan Evlilik Problemleri Çözümünün Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi* 18 (51), 99 – 108.

İmamoğlu, E. O. & Beydoğan, B. (2011). Impact of self-orientations and work-context-related variables on the well-Being of public- and private-sector Turkish employees. *The Journal of Psychology* 2011 145: 267 - 296.

Karahan,T. F, Sardoğan, M., Şar, A. H., Ersanlı, E., Kaya S. N, ve Kumcağız, H., (2004). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri İle Benlik Saygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 27-39.

Karakurt, G. (2001). The İmpact Of Adult Attachment Styles On Romantic Jealousy. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Karney, B.R. ve Bradbury.T.N. (1995). The Longitudinal Course of Marital Quality and Stability: A Review of Theory, Method and Research. *Psychological Bülletin*.Vol. 118. (1), 3-34.

Kaya Balkan, İ. (2009). Bağlanma Stilllerinin Evlilik İlişkisi Üzerine Etkileri. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Klein, M. (1999). Haset ve Şükran. Çev. Orhan Koçak, Yavuz Erten. İstanbul; Metis Yayınları.

Kreeger, L. (1992) . Envy Preemption in Small and Large Groups. Group Analysis 25 (4).

<http://groupanalyticsociety.co.uk/wp-content/uploads/2011/04/Kreeger.pdf>
(29.05.2012).

Özkan, İ. (1994). Benlik Saygısını Etkileyen Etmenler. Düşünen Adam;1994,7 (3): 4-9.

Pines, A. M. (2003). Aşk ve Kıskançlık. Çev. Canan Yonsel. İstanbul; Okuyan Us Yayın.

Pines, A. M. (2010). Aşık Olmak. Çev. Mercan Yurdakuler Uluengin. İstanbul; İletişim Yayınları.

Rholes, W.S. & Simpson, J.A. (2004). Adult Attachment. Theory, Research and Clinical implications. New York: The Guilford Press.

Solmuş, T.(2004). İş Yaşamı, Denetim Odağı ve Beş Faktör Kişilik Modeli. Türk Psikoloji Bülteni, Cilt 10, sayı; 34 - 35, 196 - 205

Solmuş, T. (2008). Bağlanma ve Aşkın İki Yüzü. İstanbul; Sistem Yayıncılık.

Solmuş, T. (Ed.)(2010). Bağlanma, Evlilik ve Aile Psikolojisi. İstanbul; Sistem Yayıncılık.

Sroufe, L.A. (2000). Early Relationships And The Development of Children. Infant Mental Health Journal, 2000.

<http://www.cpsccares.org/files/Early%20Relationships%20and%20the%20Development%20of%20Young%20Children.pdf> (03.06.2012).

Stackert, R.A. ve Bursik, K. (2003). Why I unsatisfied? Adult Attachment Style, Gendered Irrational Relationship Beliefs, And Young Adult Romantic Relationship Satisfaction. Personality and Individual Differences. 34. 1419-1429. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0191886902001241> (29.05.2012).

Swami, A.V. (1983) . Jealousy and the Abyss.

<http://jhp.sagepub.com/content/23/2/70.short> (29.05.2012).

Marazziti,D.,Consoli,G.,Albanase,F.,Laquidara,E.,Baroni,S.&Dell’Osso,M.C.

(2010). Romantic Attachment and Subtypes/Dimensions of Jealousy. *Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health*, 2010, 6, 53-58.

McCrae, R.R. & Costa, P.T. (1987). Validation of the Five-Factor Model of Personality Across Instruments and Observers. *Journal of Personality and Social Psychology* 1987, Vol. 52, No. 1, 81 - 90.

McCrae, R. R. & John, O. P. (1992). An introduction to the five-factor model and its applications.

http://psych.colorado.edu/~carey/Courses/PSYC5112/Readings/psnBig5_Mccrae03.pdf (17.06.2012).

Newton, T. L., Kiecolt-Glaser, J. K., Glaser, R. ve Malarkey, W. B. (1995). Conflict and Withdrawal During Marital Interaction: The Roles of Hostility and Defensiveness. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21(5), 512-524.

[http://pni.osumc.edu/KG%20Publications%20\(pdf\)/084.pdf](http://pni.osumc.edu/KG%20Publications%20(pdf)/084.pdf) (03.06.2012).

Wade, T. J., Walsh, H. (2008). Does The Big-5 Relate to Jealousy, Or Infidelity Reactions ? *Journal of Social, Evolutionary, and Cultural Psychology* www.jsecjournal.com - 2008, 2 (3): 133-143. (18.06.2012).

White, G.L. (1981). A Model Of Romantic Jealousy. *Motivation and Emotion*, VoL 5, No, 4, 1981.

Taylor, S., Peplau, L.A.& Sears, D. (2003). *Sosyal Psikoloji*. Çev. Ali Dönmez. Ankara: İmge Kitabevi.

Tezer, E. (1986;1996). Evlilik İlişkisinden Sağlanan Doyum; Evlilik Yaşam Ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt 2, Sayı 7, 1996.

Tufan - Çetin, B. (2010). Evlilik Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre Yordanması. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi.

Üncü, S. (2007). Duygusal Zeka ve Evlilik Doyumu İlişkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

EKLER

1-Kişisel Bilgi Formu

Yüksek Lisans tezim için sizlere bir dizi anket uyguluyorum. Bu anketleri cevaplandırırken lütfen, maddeleri dikkatlice okuyup size ne kadar uygun olduğuna karar veriniz ve anketin başındaki yönergelerde belirtildiği şekilde değerlendiriniz. Lütfen, hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Bu anketlere vereceğiniz cevaplar yalnızca araştırmacı tarafından bilinecek ve gizli kalacaktır. Cevaplar araştırma amacıyla kullanılacağı için adınızı yazmayınız. Lütfen, değerlendirmeleri eşinizden bağımsız olarak yapınız.

Katkılarınız için teşekkürler.

Muharrem ÇAPKIN

1) Cinsiyetiniz:

2) Yaşınız:

3) Eğitim Düzeyiniz:

a) Okur-yazar b) İlk öğretim c) Lise d) Üniversite e) Yüksek lisans-doktora

4) Mesleğiniz:

5) Çalıştığınız yer:

a) Çalışmıyorum b) Özel sektörde çalışıyorum c) Devlet memuruyum d) Serbest çalışıyorum

6) Aylık geliriniz:

a) 1000 TL 'nin altında
b) 1000 TL –4000 TL arasında
c) 4000 TL ve üstü.

7) Kaç yıldır evlisiniz? :

8) Çocuğunuz var mı, varsa kaç tane:

a) Var-----tane

b) Yok

9) Evlilik biçiminiz: a) Anlaşarak b) Görücü usulü c) Diğer (yazınız) -----

10) Eşinizle evlenmeden önceki tanışıklık süreniz:

11) Kaçınıcı evliliğiniz? :

12) Kaç yaşında evlendiniz?:

2-Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği

Lütfen maddeleri okurken“X” harfinin yerine romantik ilişkide bulunduğunuz kişinin adını koyunuz. Her bir maddenin ilişkinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (x) koyarak gösteriniz. Lütfen bütün soruları yanıtlayınız.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7
Sevinirim Üzülürüm

1. X size karşı cinsten bir başkasının ne kadar iyi görüldüğü hakkında yorum yapıyorsa.	1	2	3	4	5	6	7
2. X karşı cinsten birisiyle konuşmak için aşırı ilgi ve heyecan gösterirse.	1	2	3	4	5	6	7
3. X karşı cinsten birisine sıcak bir tavırla gülümserse.	1	2	3	4	5	6	7
4. X karşı cinsten birisiyle flört ederse.	1	2	3	4	5	6	7
5. Karşı cinsten birisi X’le çıkarsa.	1	2	3	4	5	6	7
6. X karşı cinsten birisini kucaklar ve öperse.	1	2	3	4	5	6	7
7. X karşı cinsten biriyle çok yakın çalışırsa.	1	2	3	4	5	6	7

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Beni tanımlamıyor

Beni tanımlıyor

8. X’in çekmecelerini, el çantasını ve ceplerini kontrol ederim.	1	2	3	4	5	6	7
9. X’i hiç beklemediği zamanlarda orada olup olmadığını anlamak için ararım.	1	2	3	4	5	6	7
10. X’e geçmişteki ve bugünkü romantik ilişkileri hakkında sorular sorarım.	1	2	3	4	5	6	7
11. Eğer X karşı cinsten birisine ilgi gösterirse onun hakkında kötü şeyler söylerim.	1	2	3	4	5	6	7

12. X'i telefon konuşmaları hakkında sorgularım.	1	2	3	4	5	6	7
13. X'e nerede olduğu konusunda sorular sorarım.	1	2	3	4	5	6	7
14. X'i ne zaman karşı cinsten biriyle konuşurken Görsem araya girerim.	1	2	3	4	5	6	7
15. Sadece yanında kim olduğunu görmek için X'e sürpriz Ziyaretler yaparım.	1	2	3	4	5	6	7
16. X'in karşı cinsten birisiyle gizlice görüştüğünden şüphe ediyorum.	1	2	3	4	5	6	7
17. Karşı cinsten birisinin X'in peşinden koşuyor olmasından kaygı duyuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
18. X'in başka birisinden etkilenmiş olmasından şüpheleniyorum.	1	2	3	4	5	6	7
19. X'in benim arkamdan karşı cinsten bir başkasıyla fiziksel yakınlık kurmuş olmasından kuşkulaniyorum.	1	2	3	4	5	6	7
20. Karşı cinsten bazı insanların X'e romantik ilgi duyuyor olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
21. X'in gizlice karşı cinsten birisiyle romantik yakınlık kurmakta olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
22. Karşı cinsten birisinin X'i ayarttığından endişe ediyorum.	1	2	3	4	5	6	7
23. X'in karşı cinse aşırı tutkun olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7

3-Yakın İlişkilerde Yaşantılar Anketi

YÖNERGE:

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilişkilidir. Bu araştırmada yalnızca şu anda değil genel olarak neler olduğuyla ya da neler yaşadığınızla ilgilenilmektedir. Maddelerde sözü geçen ‘birlikte olduğum kişi’ ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Her bir maddenin ilişkinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşısındaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (x) koyarak gösteriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Kesinlikle Katılmıyorum

Kesinlikle Katılıyorum

		1	2	3	4	5	6	7
1	Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.							
2	Terk edilmekten korkarım.							
3	Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olmak konusunda çok rahatımdır.							
4	İlişkilerim konusunda çok kaygılıyım.							
5	Birlikte olduğum kişi bana yakınlaşmaya başlar başlamaz kendimi geri çekiyorum.							
6	Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları umursadığım kadar umursamayacaklarından endişelenirim.							
7	Romantik ilişkide olduğum kişi çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.							
8	Birlikte olduğum kişiyi kaybedeceğim diye çok kaygılanırım.							
9	Birlikte olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.							
10	Genellikle, birlikte olduğum kişinin benim için hissettiklerinin, benim onun için hissettiklerim kadar güçlü olmasını arzu ederim							
11	Birlikte olduğum kişiye yakın olmak isterim ama sürekli kendimi geri çekerim.							
12	Genellikle, birlikte olduğum kişiyle tamamen bütünleşmek isterim ve bu bazen onları korkutup benden uzaklaştırır.							
13	Birlikte olduğum kişilerin benimle çok yakınlaşması beni gerginleştirir.							
14	Yalnız kalmaktan endişelenirim.							
15	Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda oldukça rahatımdır.							
16	Çok yakın olma arzumu bazen insanları korkutup uzaklaştırır.							
17	Birlikte olduğum kişiyle çok yakınlaşmaktan kaçınmaya çalışırım.							

18	Birlikte olduğum kişi tarafından sevildiğimin sürekli ifade edilmesine gereksinim duyarım.								
19	Birlikte olduğum kişiyle kolaylıkla yakınlaşabilirim.								
20	Birlikte olduğum kişileri bazen daha fazla duygu ve bağlılık göstermeleri için zorladığımı hissedirim								
21	Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanma konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.								
22	Terk edilmekten pek korkmam.								
23	Birlikte olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.								
24	Birlikte olduğum kişinin bana ilgi göstermesini sağlayamazsam üzülür ya da kızarım.								
25	Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.								
26	Birlikte olduğum kişinin bana istediğim kadar yakın olmadığını düşünürüm.								
27	Sorunlarımı ve kaygılarımı birlikte olduğum kişiyle tartışırım.								
28	Bir ilişkide olmadığım zaman kendimi biraz kaygılı ve güvensiz hissedirim.								
29	Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanmakta rahatımdır.								
30	Birlikte olduğum kişi istediğim kadar yakınımda olmadığında kendimi engellenmiş hissedirim.								
31	Birlikte olduğum kişiden teselli, öğüt ya da yardım istemekten rahatsız olmam.								
32	İhtiyaç duyduğumda, birlikte olduğum kişiye ulaşamazsam kendimi engellenmiş hissedirim.								
33	İhtiyacım olduğunda birlikte olduğum kişiden yardım istemek işe yarar.								
34	Birlikte olduğum kişiler beni onaylamadıkları zaman kendimi gerçekten kötü hissedirim								
35	Rahatlama ve güvencenin yanı sıra birçok şey için birlikte olduğum kişiyi ararım.								
36	Birlikte olduğum kişi benden ayrı zaman geçirdiğinde üzülürüm.								

4-Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri

Aşağıdaki maddeler, kendiniz hakkında ne düşünüp genel olarak nasıl hissettiğinize ilişkin olarak hazırlanmıştır.

Lütfen kendiniz hakkında nasıl hissettiğinizi karşılardaki seçeneklerden size en uygun olanını X ile işaretleyerek belirtin.

(Tüm soruları ve her soru için sadece bir cevabı işaretleyiniz.)

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum				
2	Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum				
3	Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim				
4	Ben de diğer insanların bir çoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim				
5	Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum				
6	Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim				
7	Genel olarak kendimden memnunum				
8	Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim				
9	Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığını düşünüyorum				
10	Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığını düşünüyorum				

5-Beş Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formu

Bu ankette 25 adet sıfatlar verilmiştir. Bu sıfatların sizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 5 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (x) koyarak gösteriniz.

Lütfen bütün maddeleri yanıtlayınız.

1	2	3	4	5
Hiç Tanımlamıyor	Tanımlamıyor	Kısmen Tanımıyor	Tanımlıyor	Tamamen Tanımıyor
Kısmen Tanımlamıyor				

		1	2	3	4	5
1	Atak					
2	Dışadönük					
3	Sosyal					
4	Kendine Güvenli					
5	Canlı, hareketli					
6	Çalışkan, azimli					
7	Kontrollü					
8	Sorumluluk sahibi					
9	Prensip sahibi, ilkeli					
10	Disiplinli					
11	Uysal					
12	Uyumlu					
13	Anlayışlı					
14	Duyarlı					
15	Uzlaştırıcı					
16	Sakin					
17	Endişesiz					
18	Huzurlu					
19	Telaşsız					
20	Rahat, tedirgin olmayan					
21	Geniş görüşlü					
22	Araştırmacı, inceleyici, sorgulayıcı					
23	Gelişime açık					
24	Yaratıcı					
25	Değişikliğe açık					

6-Evlilik Yaşam Ölçeği

YÖNERGE:

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerin her birinin karşısında ‘Kesinlikle katılmıyorum’, ‘Katılmıyorum’, ‘Kararsızım’, ‘Katılıyorum’ ve ‘Kesinlikle Katılıyorum’ seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uygun seçeneği çarpı (X) işareti koyarak işaretleyiniz. Lütfen bütün soruları yanıtlayınız.

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.					
2	Evliliğimizdeki engellerin aşılmaz olduğunu düşünüyorum.					
3	Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.					
4	Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.					
5	Evliliğimiz zaman zaman bana yük gibi geliyor.					
6	Huzurlu bir ev yaşamım var.					
7	Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.					
8	Bizim ilişkimiz ideal bir karı koca ilişkisidir.					
9	Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaştır.					
10	Baş başa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ADI VE SOYADI: Muharrem ÇAPKIN

DOĞUM YERİ VE TARİHİ: 10.04.1974

MEDENİ HALİ: Evli

E-MAIL: muharremcapkin@gmail.com

EĞİTİM DURUMU

2009 -2012: İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji
Anabilim Dalı, Yüksek Lisans.

1993-1997: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik
Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, Lisans.

YABANCI DİL: İngilizce